

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Наукова бібліотека

**СПІВРОБІТНИКИ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. Мечникова —**

**ЛАУРЕАТИ ДЕРЖАВНИХ
НАГОРОД УКРАЇНИ**

Інформаційне видання

Одеса
«Астропринт»
2010

ББК 74.584(4Ук-4Од-2О)7я21
УДК 351.856.2:378.4(477.74)
С 72

Автори-упорядники:

А. П. Бахчиванжи, В. П. Пружина

Відповідальний редактор

М. О. Подрезова

Рекомендовано до друку Вченою радою ОНУ імені І. І. Мечникова.
(Протокол № 2 від 26 жовтня 2010 р.)

Співробітники Одеського національного університету
С 72 імені І. І. Мечникова — ЛАУРЕАТИ ДЕРЖАВНИХ НАГОРОД УКРАЇНИ :
інформаційне видання / авт.-упоряд. : А. П. Бахчиванжи, В. П. Пружина ;
відп. ред. М. О. Подрезова ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. —
Одеса : Астропринт, 2010. — 144 с.

ISBN 978-966-190-432-2

В інформаційному виданні представлені фахівці Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, професійні досягнення яких визнані державою. Наукова та просвітницька діяльність вчених є взірцем для наслідування.

Видання розраховане для широкого кола читачів.

ББК 74.584(4Ук-4Од-2О)7я21
УДК 351.856.2:378.4(477.74)

ISBN 978-966-190-432-2

© Одеський національний
університет імені І. І. Мечникова,
Наукова бібліотека, 2010

Від упорядників

Одеському національному університету імені І. І. Мечникова — 145 років. Розвиток вітчизняної культури і науки тісно пов'язаний з одним із найстаріших вищих навчальних закладів України.

Університет сьогодні — один із флагманів вузівської освіти та науки на півдні України. Він має статус національного навчального закладу (з 2000 р.). Навчальний процес забезпечують 5 навчально-наукових інститутів, 11 факультетів, технікум, 5 відділень в містах Одеської області. В ОНУ працюють 110 кафедр, магістратура, 1500 викладачів та наукових співробітників, 186 докторів наук, професорів та понад 800 кандидатів наук, доцентів, 57 академіків, членів-кореспондентів НАН України і галузевих академій. В університеті діє понад 29 всесвітньо відомих наукових шкіл. Підготовка фахівців здійснюється за 22-ма напрямками та 42-ма спеціальностями. В ОНУ працюють 8 спеціалізованих рад, в яких захист дисертацій здійснюється за 29-ма спеціальностями. В аспірантурі за 101 спеціальністю навчаються понад 500 осіб. Щороку захищаються до 45–55 кандидатських та 10–15 докторських дисертацій.

Отримавши естафету від славетних попередників — вчених, серед яких лауреати Нобелівської премії, Президенти академії наук України, сьогоднішні професори і викладачі університету ведуть активну наукову діяльність.

Наукові дослідження зосереджено в 28 наукових підрозділах, серед яких 5 науково-дослідних інститутів, 7 науково-дослідних центрів, 14 проблемних та галузевих науково-дослідних лабораторій.

Славу Одеського національного університету творять люди, які в ньому працюють. Багато з них досягли значних результатів у своїй діяльності і були відзначені державними нагородами. Це офіційне визнання пошани держави до вчених університету, до їх творчої і самовідданої праці. Адже вони закладають підвалини майбутнього економічного, науково-технічного і духовного розквіту України.

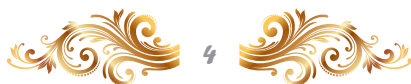

У виданні представлено найкращих фахівців університету, досягнення яких визнані державою та стали взірцем для наслідування. Адже наш святий обов'язок шанувати своїх світочів науки і культури, пишатися ними і популяризувати їх, інакше наше самоусвідомлення як нації буде неможливим.

До збірки увійшли лауреати державних нагород за роки незалежності України (1991–2010 рр.) та лауреати державних премій (з 1933 р.). Матеріал розміщений в алфавітному порядку. Лауреати, які нагороджені державною нагородою в 1991–2010 рр., а також отримали державну премію з 1933 р., представлені біографічною статтею в першому розділі, а в другому — вказані лише наукове звання і посада лауреата. Довідковий апарат представлено іменним покажчиком та переліком скорочень. При упорядкуванні було використано матеріали Відділу кадрів та архіву Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, бази даних Наукової бібліотеки ОНУ.

Повний перелік державних нагород, які отримали фахівці університету з 1933 р., представлено в електронному вигляді на сайті Наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова.

Видання розраховане на широкий читацький загал.

Частина I

**Державні нагороди України
за роки незалежності
(1991–2010)**

Орден князя Ярослава Мудрого V ступеня

Державна нагорода України, заснована Указом Президента України №766/95 від 23 серпня 1995 року для нагородження громадян за видатні особисті заслуги перед державою в галузі державного будівництва, зміцнення міжнародного авторитету України, розвитку економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, охорони здоров'я, за благодійну, гуманістичну та громадську діяльність.

Знак ордена князя Ярослава Мудрого V ступеня

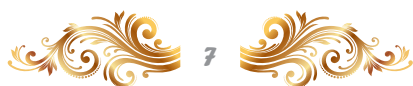

Орден «За заслуги» II ступеня

Державна нагорода України, заснована Указом Президента України № 870/96 від 22 вересня 1996 року для відзначення видатних заслуг громадян в економічній, науковій, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах суспільної діяльності.

Знак ордена «За заслуги» II ступеня

Орден «За заслуги» III ступеня

Державна нагорода України, заснована Указом Президента України № 870/96 від 22 вересня 1996 року для відзначення видатних заслуг громадян в економічній, науковій, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах суспільної діяльності.

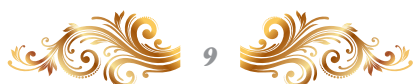
Знак ордена «За заслуги» III ступеня

Орден «За мужність» III ступеня

Державна нагорода України, заснована Указом Президента України № 720/96 від 21 серпня 1996 року. Надається військовослужбовцям, працівникам правоохоронних органів та іншим особам за особисті мужність і героїзм, виявлені при рятуванні людей, матеріальних цінностей під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у боротьбі зі злочинністю, а також в інших випадках при виконанні військового, службового, громадянського обов'язку в умовах, пов'язаних з ризиком для життя.

Знак ордена «За мужність» III ступеня

Орден княгині Ольги III ступеня

Державна нагорода України, заснована Указом Президента України № 827/97 від 15 серпня 1997 року для відзначення жінок за визначні заслуги в державній, виробничій, громадській, науковій, освітянській, культурній, благодійницькій та інших сферах суспільної діяльності, вихованні дітей у сім'ї.

Знак ордена княгині Ольги III ступеня

Заслужений винахідник України

Почесне звання України, яке надається Президентом України відповідно до Закону України «Про державні нагороди України». Згідно з Положенням про почесні звання України від 29 червня 2001 року, це звання присвоюється: авторам упроваджених у галузі економічної, соціально-культурної сфери винаходів, що мають важливе економічне і соціальне значення, а також особам, які мають заслуги у розвитку винахідництва, дизайну та ергономіки.

Нагрудний знак до почесного звання
«Заслужений винахідник України»

Заслужений діяч науки і техніки України

Почесне звання України, яке надається Президентом України відповідно до Закону України «Про державні нагороди України». Згідно з Положенням про почесні звання України від 29 червня 2009 року, це звання присвоюється: науковим працівникам, які мають науковий ступінь доктора або кандидата наук та видатні праці в галузі науки і техніки, дизайну та ергономіки, що дістали міжнародне визнання, за підготовку висококваліфікованих наукових кадрів.

Нагрудний знак до почесного звання
«Заслужений діяч науки і техніки України»

Заслужений працівник культури України

Почесне звання України, яке надається Президентом України відповідно до Закону України «Про державні нагороди України». Згідно з Положенням про почесні звання України від 29 червня 2001 року, це звання присвоюється: працівникам культурно-освітніх закладів, театральних-концертних-циркових-організацій, редакцій-видавництв, підприємств поліграфії, кінофікації, архівів, охорони пам'яток історії та культури, туристично-екскурсійних установ і організацій, активістам культурологічних громадських організацій і товариств, учасникам професійних та аматорських художніх колективів, іншим працівникам культури за вагомий внесок у розвиток духовної культури, популяризацію у світі культурно-мистецької спадщини України.

Нагрудний знак до почесного звання
«Заслужений працівник культури України»

Заслужений працівник освіти України

Почесне звання України, яке надається Президентом України відповідно до Закону України «Про державні нагороди України». Згідно з Положенням про почесні звання України від 29 червня 2001 року, це звання присвоюється: організаторам освіти, працівникам органів управління освітою і навчальних закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам навчальних закладів за значні досягнення в розвитку освіти, успіхи у професійній діяльності, підготовці висококваліфікованих кадрів.

*Нагрудний знак до почесного звання
«Заслужений працівник освіти України»*

Заслужений художник України

Почесне звання України, яке надається Президентом України відповідно до Закону України «Про державні нагороди України». Згідно з Положенням про почесні звання України від 29 червня 2001 року, це звання присвоюється: діячам образотворчого і монументального мистецтва за створення видатних творів у галузі живопису, скульптури, графіки, декоративного і прикладного мистецтва, що дістали високу оцінку вітчизняної та міжнародної громадськості.

Нагрудний знак до почесного звання
«Заслужений художник України»

Заслужений юрист України

Почесне звання України, яке надається Президентом України відповідно до Закону України «Про державні нагороди України». Згідно з Положенням про почесні звання України від 29 червня 2001 року, це звання присвоюється: юристам, які працюють у органах державної влади та органах місцевого самоврядування, прокуратури, юстиції, державної безпеки, внутрішніх справ, адвокатурі, на підприємствах, в установах, організаціях, за значний внесок у розбудову правової держави.

*Нагрудний знак до почесного звання
«Заслужений юрист України»*

*Орден «За заслуги» III ступеня (2000)
Державна премія СРСР (1980)
Державна премія України
в галузі науки і техніки (1991)*

**АНДРОНАТІ
Сергій Андрійович**

*доктор хімічних наук, професор.
Академік НАН України*

Народився 19 вересня 1940 р. в Одесі. Середню освіту отримав у м. Гур'єві (1948–1958). Закінчив хімічний факультет Одеського університету (1964). Навчався в аспірантурі на кафедрі органічної хімії Одеського університету (1966–1968). Учень академіка АН УРСР О. В. Богатського. Кандидат хімічних наук (1970), доктор хімічних наук (1976). Професор (1984), член-кореспондент НАН України (1982), академік НАН України (1988). Почесний член АН Молдови.

Працював в Одеському університеті старшим інженером, старшим викладачем, заступником декана хімічного факультету (1968–1972),

потім в системі АН УРСР — старшим науковим співробітником, завідувачим відділом і заступником директора з наукової роботи Фізико-хімічного інституту. Директор ФХІ ім. О. В. Богатського НАН України (1984), член Президії НАН України, Голова Південного наукового центру НАН і МОН України, водночас з 1998 р. — завідувачий кафедрою фармацевтичної хімії Одеського університету і науковий керівник Хіміко-фармацевтичного навчально-науково-виробничого комплексу НАН і МОН України.

Основні напрямки досліджень — біоорганічна і медична хімія: розробка методів синтезу біологічно активних сполук, встановлення їх структури, конформацій, фізико-хімічних, хімічних, фармакологічних властивостей, молекулярних механізмів дії, зв'язку «структура — механізм дії — активність», молекулярний дизайн потенційно біологічно активних сполук, їх синтез.

С. А. Андронаті створив в Одесі наукову школу в галузі біоорганічної і медичної хімії. На основі фундаментальних досліджень С. А. Андронаті і його співробітників у співдружності з фармакологами створені високоефективні лікарські препарати: перший вітчизняний анксиолітичний, снодійний і протисудорожний засіб «Феназепам» (таблетки, розчин для ін'єкції), анксиолітичний препарат денної дії «Пдазепам», перший оральний індуктор інтерферону з протівірусними властивостями «Аміксин». Організовано промислове виробництво препаратів в Україні, використання їх у медицині, експорт у країни СНД.

Вчений керує Південним науковим центром НАН і МОН України, який координує дослідження та розробки, які здійснюються у закладах НАН України, вузах, галузевих НДІ, сприяє розвитку науково-технічного прогресу та вирішенню екологічних проблем Південного регіону України. Голова координаційної ради відділення хімії НАН України з проблем «Наукові основи створення лікарських препаратів».

Член редакційних колегій журналів: «Доповіді Національної академії наук України», «Український хімічний журнал», «Наука і інновації», «Журнал органічної та фармацевтичної хімії», «Фармацевтичний вісник», «Вісник психіатрії та психофармакології», «Одеський медичний журнал».

Автор 5 монографій, більш 400 наукових статей. Власник понад 100 патентів і авторських посвідчень на винаходи. Він був науковим

консультантом 3 докторських і керівником 30 кандидатських дисертацій.

За роботи в галузі хімії психотропних засобів був удостоєний Державної премії СРСР в галузі науки та техніки (1980), за роботи в галузі хімії макрогетероциклічних сполук — Державної премії України в галузі науки і техніки (1991). За цикл наукових праць «Молекулярна структура та властивості біологічно активних ароматичних і гетероциклічних сполук» спільно з вченими Інституту прикладної фізики АН республіки Молдови С. А. Андронаті отримав премію президентів академій наук України, Білорусії і Молдови (1998).

Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1981), «Дружби народів» (1986), «За заслуги» III ступеня (2000), Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2002), Почесною відзнакою голови обласної державної адміністрації (2002), Почесною нагородою міського голови ім. Г. Г. Маразлі (2003), Відзнакою голови Одеської обласної ради (2007), Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» (2007), знаком «Ушинський К. Д.» Академії педагогічних наук України (2008). Лауреат премії ім. В. Вернадського (Фонд інтелектуального співробітництва «Україна–XXI») (2003). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1990).

*Заслужений діяч
науки і техніки України (1993)*

**АППАТОВ
Семен Йосипович
(1930–2003)**

*доктор історичних наук, професор.
Академік НАН України*

Народився 24 січня 1930 р. у Первомайську Миколаївської обл. Закінчив середню школу із золотою медаллю (1947), факультет міжнародних відносин Київського університету з відзнакою (1952), Одеський інститут іноземних мов (1960).

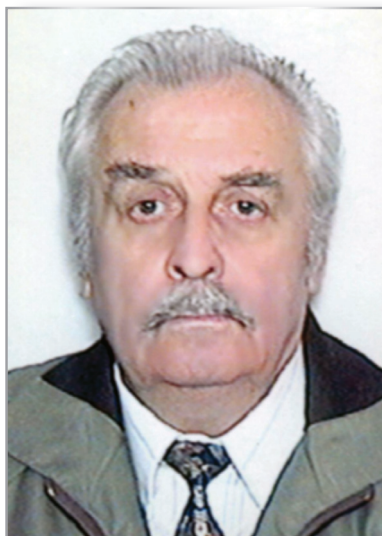
Працював лектором товариства «Знання» (м. Одеса, 1952–1954), інструктором обкому профсоюзу працівників освіти та вищої школи (1954–1958), викладачем історії та економічної географії (англійською мовою) у школі-інтернаті № 2 (1958). Одночасно працював викладачем та директором Одеських державних трирічних курсів

іноземних мов (1958–1966), викладачем історії міжнародних відносин та зовнішньої політики СРСР вечірнього університету марксизму-ленінізму (1961–1966). Без навчання в аспірантурі підготував та захистив у Московському державному інституті міжнародних відносин кандидатську дисертацію (1966).

З листопада 1966 р. почав працювати в Одеському державному університеті асистентом, старшим викладачем, доцентом кафедри нової та новітньої історії (1967). Захистив докторську дисертацію в Інституті США та Канади АН СРСР (м. Москва, 1980). Виконував обов'язки завідувача кафедри нової та новітньої історії ОДУ (1980–1982). Працював професором (1982–1986), завідувачем кафедри (1986–1996). Одночасно був професором кафедри історії міжнародних відносин Київського університету, професором історії та теорії міжнародних відносин Тафтського та Мічиганського, Каліфорнійського університетів США. Працював директором Центру міжнародних досліджень ОДУ (з 1992 р.), завідувачем кафедри міжнародних відносин Інституту соціальних наук ОДУ (1996).

Голова та засновник одеської наукової школи історії, теорії та історіографії міжнародних відносин, учасник і керівник наукової ради з міжнародних відносин і зовнішньої політики обласного товариства «Знання», ректор Народного університету міжнародних відносин.

Автор понад 200 наукових і політичних публікацій. Заслужений діяч науки і техніки України (1993), академік НАН України. Останні роки свого життя перебував у США.

*Заслужений діяч
науки і техніки України (1994)*

**БАГРІЙ-ШАХМАТОВ
Леонід Васильович
(1927–2009)**

*доктор юридичних наук,
професор*

Народився 27 грудня 1927 р. в Одесі. Служив в армії (Чорноморський флот, спецкоманда ВМС СРСР) (1943–1950). Воював на фронтах Великої Вітчизняної війни та війни з Японією.

Закінчив юридичний факультет Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова (1952). Під час служби у Вищій школі МВС (Москва) захистив кандидатську дисертацію на тему «Роль радянської громадськості в діяльності виправно-трудових установ» (1961). Захистив докторську дисертацію на тему «Система покарань за радянським

кримінальним правом та їх класифікація і правове регулювання виконання» (1969). Отримав вчене звання — професор (1970).

Працював на комсомольській, партійно-політичній роботі, плавав першим помічником капітана торговельного флоту. Був мобілізований в Органи внутрішніх справ (1955), вийшов у відставку в чині полковника з посади начальника кафедри кримінального права та процесу Мінської філії Академії МВС СРСР (1975).

Працював завідувачем кафедри кримінального права і процесу Ростовського-на-Дону університету (1975), завідувачем кафедри кримінального права, процесу і криміналістики Одеського університету ім. І. І. Мечникова (1978–1998), директором Одеського центру Української академії наук національного прогресу (1994), завідувачем відділення правових наук цієї академії (1996), завідувачем кафедри кримінального права Одеської державної юридичної академії (з 1998 р.).

Персональний член від України у Міжнародній асоціації кримінального права (1989). Академік Української академії наук національного прогресу (1994). Почесний член Національної академії наук Грузії (1996).

Створив школу вчених-спеціалістів кримінально-правового профілю. Серед його учнів: 64 кандидати юридичних наук, 3 доктори юридичних наук, 5 докторантів.

Має понад 500 наукових робіт.

Нагороджений орденами Великої Вітчизняної війни I і II ступеня, медалями «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією» та ін. медалями. Отримав почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1994).

*Заслужений працівник
культури України (1993)*

БАЧИНСЬКИЙ
Анатолій Діомидович
(1933–1995)

професор

Народився 21 травня 1933 р. в Одесі. Закінчив середню школу № 105, історичний факультет ОДУ ім. І. І. Мечникова (1957). Захистив кандидатську дисертацію на тему «Народна колонізація Придунайських степів у XVIII — на початку XIX ст.» (1969).

Працював науковим співробітником Одеського державного археологічного музею, старшим науковим співробітником Державного архіву Одеської області (1958–1963), начальником відділу науково-довідкової літератури архіву (1959–1963). Старший викладач (1963–

1971), доцент кафедри історії України ОДУ (1971–1991), професор (1991). Читав загальний курс історії України з найдавніших часів до кінця XVII ст., а також спеціальні курси з джерелознавства історії України, історичної географії, визвольної війни українського народу середини XVII ст., заселення Південної України у XVIII — першій половині XIX ст.

Значну увагу приділяв історії Задунайської Січі. Будучи блискучим знавцем архівів, він надавав значну допомогу дослідникам, у тому числі й закордонним, у пошуках документів та матеріалів. Брав активну участь у роботі різноманітних наукових товариств, установ, громадських організацій.

Нагороджений болгарським орденом Кирила і Мефодія II ступеня (1969), присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України» (1993).

Автор майже 400 наукових та науково-популярних друкованих робіт, в тому числі 8 монографій. Укладач, редактор та член редколегії багатьох збірників документів і матеріалів, упорядник 35 археографічних публікацій.

На будинку № 21 по вул. Преображенській в Одесі на його честь встановлено меморіальну дошку (1995).

*Заслужений діяч
науки і техніки України (1999)*

**ВЕРНИКОВ
Марат Миколайович**

*завідуючий кафедрою культурології
філософського факультету.
Доктор філософських наук, професор*

Народився 25 червня 1934 р. у с. Щербинівка (нині м. Червоноармійськ) Донецької обл. Закінчив юридичний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка (1957), згодом — аспірантуру у відділі філософії Інституту суспільних наук при Львівському університеті (1964–1967).

Працював в Радах народних депутатів (1957–1964), в Лісотехнічному інституті, в якому створив і очолював кафедру філософії. Навчався в докторантурі (1969–1974), в Інституті суспільних наук АН України (зараз Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН

України). Завідуючий і провідний науковий співробітник відділу філософії (1974–1997). Започаткував в Україні фундаментальне вивчення Львівсько-варшавської філософської школи, дослідив історію її виникнення і розвитку (1964).

Організував групу філософів і разом з ними утворив Львівську філософську спілку «Cogito», яку очолив спочатку як її голова (1992), а потім — як її президент (з 2001 р.). Обійняв посаду директора Інституту філософії, логіки і соціології, створеного за його ініціативою Львівською філософською спілкою (1994). Очолює журнал «Філософські пошуки» (створений за його ініціативою), якого видано 25 номерів (1997). Ініціатор утворення і президент Української асоціації філософських спілок (1997). Одночасно є співзасновником Філософського фонду України, співзасновником і академіком Української академії русистики, почесним академіком Академії історії та культури євреїв України імені Шимона Дубнова. Він є членом редколегії часопису філософів слов'янських країн «Софія» (Жешув, Польща), а також редколегії наукового кварталника «Шкісе гуманістичне» (Ольштин, Польща), заступником редактора серії «Філософія» Вісника Одеського національного університету, членом редколегії наукового часопису «Перспективи» (Одеса) та ін.

Професор (1999), завідувач кафедри культурології філософського факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (2002).

Ініціатор проведення і організатор багатьох наукових конференцій з філософії, історії філософії.

Наукова спеціалізація: історія філософії (насамперед, вітчизняна і польська) та соціальна філософія.

Автор понад 150 наукових праць.

Отримав почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1999), знак «Відмінник освіти».

*Заслужений
винахідник України (1992)
Державна премія СРСР (1988)
Премія Ради Міністрів СРСР (1990)*

**ВІКУЛІН
Іван Михайлович**

*доктор фізико-математичних наук,
професор*

Народився 2 травня 1940 р. у м. Ново-Троїцьке Оренбурзької обл. Закінчив школу (1957), працював електриком Орсько-Халіловського металургійного комбінату. Закінчив радіофізичний факультет Томського державного університету (1964). Призначений на посаду завідувача лабораторії НДІ напівпровідникових приладів.

Працював на кафедрі фізичної електроніки Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова старшим викладачем, доцентом (1970), професором (1977), де отримав вчені ступені кандидата

(1969) та доктора фізико-математичних наук (1975). Завідувач кафедри фізики Української державної академії зв'язку ім. О. С. Попова (з 1986 р.). Віце-президент Академії зв'язку України (1992), академік Міжнародної академії інформатизації — асоційованого члена ООН (1994), заслужений винахідник України (1992).

Автор 10 книг, 145 статей, 120 авторських свідоцтв та патентів на винаходи.

Сформував наукову школу з напівпровідникових датчиків. Були створені нові типи приладів на основі напівпровідникових синтетичних алмазів, магніточутливі та фоточутливі транзистори, модулятори оптичного випромінювання. За розробку фізичних основ напівпровідникових магнітокеруємих приладів присуджена Державна премія СРСР (1988). За створення напівпровідникових варикапів (діод із змінною ємністю) присуджена премія Ради Міністрів СРСР (1990).

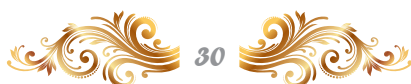

*Орден княгині Ольги
III ступеня (2001)
Заслужений працівник
освіти України (1997)*

**ГОЛУБЕНКО
Лідія Миколаївна**

*декан факультету романо-
германської філології, завідувача
кафедрою німецької філології.
Кандидат філологічних наук,
професор*

Народилася 7 липня 1947 р. у Новгороді. Закінчила факультет германістики Лейпцигського університету (Німеччина). Працювала викладачем кафедри німецької філології Одеського університету ім. І. І. Мечникова (1971). Захистила кандидатську дисертацію (1985). Заступник декана РГФ (1985), декан РГФ (з 1987 р.). Завідувач

кафедри німецької філології, професор. Автор понад 100 наукових публікацій.

Депутат Одеської міської ради. Член обласної асоціації жіночих організацій, голова міжнародного жіночого клубу «Зонта», член Одеської обласної Ради Миру.

Нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти України. Лауреат конкурсу гуманітарної організації «Фонд Відродження Одеси ім. братів Де-Рібас» у програмі «Золотий фонд Одеси — жінка року — жінка XX століття» у номінації «Просвіта» (1996). Заслужений працівник освіти України (1997). Отримала подяку Президента України (1999). Нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня (2001). Переможниця рейтингу популярності «Народне визнання — 2003», який проводився редакцією газет «Аргументи і факти в Україні», «Комсомольська правда в Україні», «Наш город» у номінації «Лідер у сфері освіти, просвітник року — 2003». У 2004 р. нагороджена Почесною відзнакою Одеського міського голови ім. Г. Г. Маразлі III ступеня та Почесною грамотою оргкомітету V міжнародного конкурсу програм регіональних телерадіоорганізацій у конкурсі «Україна єдина». Має чисельні відзнаки з боку Одеської обласної ради.

*Заслужений діяч
науки і техніки України (1997)*

**ДОДІН
Євген Васильович**

*доктор юридичних наук,
професор*

Народився 27 січня 1931 р. у Томську. Навчався на юридичному факультеті Одеського університету ім. І. І. Мечникова (1948–1953). Працював слідчим Одеської обласної прокуратури (з 1953 р.) Експерт-криміналіст Одеської лабораторії судових експертиз (з 1956 р.). Працював викладачем, начальником юридичного циклу юридичних дисциплін Одеської школи міліції (1958–1965).

Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук у Всесоюзному інституті юридичних наук на тему «Підстави адміністративної відповідальності» (1965). Старший викладач,

доцент, професор, завідувач кафедри криміналістики, кримінального права і процесу Одеського університету (1965–1980).

Захистив докторську дисертацію «Докази в адміністративному процесі» (1975). Присвоєне вчене звання професора (1977). Обіймав посаду начальника кафедри адміністративного права й управління Київської вищої школи МВС (1980–1989). Повернувся до Одеського університету на посаду професора кафедри адміністративного права та управління (1989). Був призначений на посаду завідувача кафедри морського та митного права Одеської державної юридичної академії (1997).

Є. В. Додін — віце-президент Міжнародної асоціації мореплавців, арбітр Міжнародного морського та річкового суду, член Науково-консультативної ради Верховного Суду України, науковий консультант Верховної Ради України.

Отримав почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1997).

*Орден князя Ярослава Мудрого V ступеня (2005)
Заслужений діяч науки і техніки України (1990)*

**ЕННАН
Алім Абдул-Амідович**

доктор хімічних наук, професор

Народився 25 лютого 1935 р. в Одесі. Закінчив зі срібною медаллю одеську СШ № 43 (1952), з відзнакою Одеський політехнічний інститут (1958). Був залишений асистентом кафедри технології та автоматизації хімічних виробництв. Захистив кандидатську дисертацію «Исследование акустической коагуляции аэрозолей при непрерывном и импульсном озвучивании применительно к производству гранулированного суперфосфатного производства» (1964). Працював майстром цеху контрольно-вимірювальних приладів та начальником зміни цеху гранульованого суперфосфату та мідного купоросу Одеського суперфосфатного заводу (1961–1962). Згодом став старшим викладачем кафедри неорганічної хімії ОДУ ім. І. І. Мечникова (1962), доцентом цієї ж кафедри (1965–1973). Захистив докторську дисерта-

цію «Координационные соединения четырехфтористого кремния и гидрофториды азотосодержащих оснований: синтез, свойства, строение, некоторые аспекты применения» (1975).

За ініціативою А. Еннана вперше у СРСР було відкрито кафедру хімічних методів захисту навколишнього середовища, яку він очолював (1973). Одночасно виконував обов'язки заступника декана хімічного факультету (1964–1967), декана по роботі з іноземними студентами (1970–1978). Очолював Міжвідомчий центр захисту навколишнього середовища у зварювальному виробництві Академії наук і Мінвузу УРСР, створений на базі керованої ним лабораторії хімічної екології та систем життєзабезпечення (1985–1988). Був директором Інженерного центру «Екологія у зварювальному виробництві» Мінвузу України (1988–1992), який реорганізовано у Фізико-хімічний інститут захисту навколишнього середовища та людини (1992). Відтоді він — директор Інституту.

Відомий вчений у галузі хімії неорганічних фторидів та екології навколишнього середовища і людини. Всебічно та систематично вивчає теоретичні і практичні аспекти сорбційного та низькотемпературного каталітичного знешкодження токсичних газів. Результати наукової діяльності А. Еннана представлено у трьох монографіях, майже 350 статтях, 106 авторських свідоцтвах СРСР, 33 патентах України та 15 патентах інших країн. Під його керівництвом підготовлено та захищено 22 дисертації, в тому числі 3 докторські. Він — голова секції «Техніка безпеки та гігієна праці у зварювальному виробництві» Міждержавної науково-технічної ради по зварюванню та споріднених технологіях; заступник голови експертної ради з охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів Міністерства освіти та науки України; позаштатний консультант Комісії Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи; член громадської ради при Держкомприроді України.

Науково-педагогічна, організаційна та суспільна діяльність А. А. Еннана відзначена медалями: «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В. И. Ленина» (1970), «Ветеран труда» (1986). Присвоєно почесне звання «Заслуженный діяч науки і техніки Української РСР» (1990). Нагороджений орденом Ярослава Мудрого V ступеня (2005), нагрудним знаком МОН України «За наукові досягнення». Академік Інженерної академії наук України, Міжнародної академії наук екології, безпеки людини та природи, Нью-Йоркської академії наук.

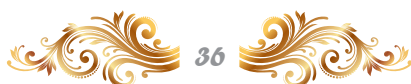
*Орден «За мужність»
III ступеня (1999)*

**ЖАБОРЮК
Анатолій Андрійович**

*кандидат
філологічних наук,
професор*

Народився 1 травня 1924 р. у с. Ново-Миколаївка Іванівського (тоді Яновського) р-ну Одеської обл. Отримав середню освіту та вступив на курси вчителів української мови та літератури при Одеському облвно.

Учасник бойових дій. Пройшов у складі військ 3-го Українського фронту територіями Молдови, Румунії, Болгарії, Югославії. Нагороджений орденом Слави III ступеня (1946), орденом Отечественной войны II ступеня (1985), орденом «За мужність» III ступеня (1999) та медалями.

Працював вчителем, директором школи. Навчався в Одеському педагогічному інституті ім. К. Д. Ушинського. Захистив кандидатську дисертацію (1955). Викладав та працював на посаді проректора інституту. Працює в Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова (з 1960 р.). Був деканом філологічного факультету (1964–1970).

Наукові пошуки зосереджені навколо проблем історії і теорії образотворчого мистецтва, взаємозв'язків літератури і живопису. Обґрунтував національну специфіку українського образотворчого мистецтва, вдаючись до конкретного аналізу його шедеврів, вказуючи на витоки фольклорні, міфологічні, християнські тощо. Порівнюючи з російським живописом, він визначає ознаки індивідуального стилю і своєрідності поетики українських живописців.

Автор 9 монографій, 3 посібників та 40 наукових статей. Праці А. А. Жаборюка можна знайти у всіх найбільших бібліотеках колишнього Союзу, а також Європи і США.

**Орден
«Знак Пошани» (1996)**

**ЖИЛІНА
Зінаїда Іванівна**

доктор хімічних наук, професор

Народилася 6 листопада 1936 р. у с. Ровнець Орловської обл. Закінчила місцеву школу і була зарахована до Львівського технікуму харчової промисловості (1953). Після закінчення технікуму (1957) отримала призначення на Одеський жиркомбінат. Працювала старшим лаборантом Центральної лабораторії. Вступила до вечірнього відділення хімічного факультету Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова (1958).

Працювала на кафедрі органічної хімії інженером лабораторії біологічних проблем (1964–1970), старшим інженером кафедри органічної хімії (1970–1972), старшим науковим співробітником Проблемної науково-дослідної лабораторії № 5 (ПНДЛ-5) (1972–1975),

завідувачкою сектора синтезу транквілізаторів ПНДЛ-5 (1975–1985), завідувачкою Проблемної лабораторії синтезу лікарських препаратів ОДУ ім. І. І. Мечникова (з 1985).

Захистила кандидатську дисертацію на тему «Синтез и изучение свойств некоторых производных 1,2-дигидро-3Н-1,4-бенздиазепин-2-онов» (1972), докторську дисертацію «Мезо-замещенные порфирины: синтез и свойства» (1992). У тому ж році їй було надано звання професора.

Усі ці роки наукові інтереси З. І. Жиліної були зосереджені в галузі фундаментальних досліджень з цілеспрямованого синтезу лікарських препаратів на основі вивчення властивостей «будова — активність» деяких азотистих мезо- і макрогетероциклів. Важливим практичним результатом цих досліджень було створення та впровадження в медичну практику високоефективних лікарських препаратів: транквілізатора — феназепама та анксиолітичного засобу — гідазепама. Поряд з великою адміністративною та науковою роботою З. І. Жиліна багато уваги приділяє педагогічній діяльності. Будучи висококваліфікованим фахівцем, дуже вимогливим до себе, вона прищеплює ці властивості і своїм вихованцям. Під її керівництвом захищено чотири кандидатські дисертації.

Автор понад 220 наукових робіт. Отримано 8 авторських свідоцтв і 2 патенти.

З. І. Жиліна є співавтором двох монографій: «Гидазепам» (1992) і «Успехи химии порфиринов — функционализация b-положений мезоарилпорфиринов» (1996).

Нагороджена орденом «Знак Пошани» (1996).

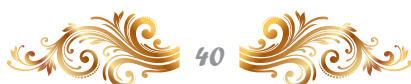
*Заслужений діяч
науки і техніки України (1998)
Державна премія України
в галузі науки і техніки (1996)*

**ЗЕЛІНСЬКИЙ
Ігор Петрович
(1933–2003)**

*доктор геолого-мінералогічних наук,
професор*

Народився 16 липня 1933 р. у м. Первомайськ Миколаївської обл. Закінчив геолого-географічний факультет ОДУ ім. І. І. Мечникова (1957). Пройшов шлях від дільничного геолога до начальника управління (1957–1969).

Працював в ОДУ на різних посадах — від старшого викладача до професора, завідувача кафедри інженерної геології та гідрогеології (з 1970 р.). Декан геолого-географічного факультету (1970–1979). Проректор з учбової (1979–1980) та наукової роботи (1980–1985),

ректор ОДУ (1987–1995). Паралельно керував аспірантурою та докторантурою, очолював Спецраду з захисту кандидатських та докторських дисертацій в ОДУ. Створив учбову лабораторію моделювання інженерно-геологічних процесів (1980).

Захистив кандидатську дисертацію у Московському університеті на тему «Инженерно-геологический анализ эффективности противоползневых сооружений г. Одессы» (1970), докторську дисертацію на тему «Теория и методика моделирования оползней» (1980). На базі розробленої І. П. Зелінським теорії геодинамічного поля зроблено прогноз стійкості зсувних схилів Одеси, припортового заводу в Григорівці, в Ульяновську, Саратові, Вольську на Волзі (Росія), у Варні (Болгарія).

В Одесі під керівництвом та за участю І. П. Зелінського збудовані протизсувні спорудження від Ланжерона до Аркадії, пішохідна прогулянкова траса Ланжерон — Аркадія, підвісна канатна дорога в Отраді, Палац спорту, міст через Воєнний узвіз, ставки у дендропарку, закріплені гектари катакомб. У співавторстві з інженерами Л. О. Заярним, О. О. Чужмиром, В. П. Кузнецовим та іншими І. П. Зелінським створені «Генеральна схема протизсувних та берегозахисних заходів на узбережжі Чорного та Азовського морів у межах України», «Схема водопониження на теренах м. Одеси», «Схема закріплення катакомб» та ін.

За період ректорства І. П. Зелінського Одеський університет ім. І. І. Мечникова став членом Європейської та Євразійської асоціації університетів (1990) та вперше пройшов міжнародну атестацію, посівши високе місце у міжнародному рейтингу (вище університетів Лондона, Амстердама, Копенгагена, Хельсінкі, Токіо, Карлова, Болоньї).

Академік і віце-президент Міжнародної академії наук Євразії, де очолював відділення прогнозування небезпечних природних процесів. Дійсний член (академік) Академії інженерних наук, Української екологічної академії наук, Академії вищої школи України. Член багатьох міжнародних наукових організацій.

Надруковано особисто і в співавторстві 5 підручників та учбових посібників, 7 монографій, понад 130 статей в Україні та за її межами. Член редколегії журналів РАН «Инженерная геология» та «Геоэкология».

За фундаментальні дослідження за темою «Закономірності деформації верхньої частини тектоносфери Землі, встановлені теоретичними та дослідними методами» присуджена Державна премія України у галузі науки і техніки (1996), почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1998).

Орден «За заслуги» III ступеня (2007)
Заслужений діяч
науки і техніки України (2003)

ІВАНИЦЯ
Володимир Олексійович

проректор з наукової роботи
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова.
Завідуючий кафедрою мікробіології
та вірусології.
Доктор біологічних наук, професор

Народився 3 червня 1946 р. в м. Ізяслав Хмельницької обл. Служив в армії (1965–1968). Навчався на біологічному факультеті Одеського державного університету (1969–1974). Стажист (1974), а потім — аспірант Московського державного університету, де захистив

кандидатську дисертацію за спеціальністю «мікробіологія» на тему «Біосинтез позаклітинних протеаз *Aspergillus candidus*» (1979).

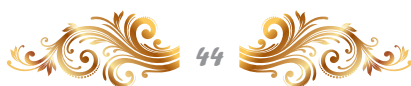
Працює на кафедрі мікробіології і вірусології Одеського університету на посаді асистента (з 1979 р.), доцента кафедри (з 1981 р.). Обраний на посаду завідувача кафедри мікробіології і вірусології (1983). В Інституті мікробіології і вірусології НАН України захистив докторську дисертацію за спеціальністю «мікробіологія» на тему «Стан та мінливість мікробних ценозів морських екосистем» (1996). Присвоєно звання професора по кафедрі мікробіології і вірусології (1997) та переведено на посаду проректора з питань науки, технологій та впровадження наукових розробок.

Основні напрямки наукових досліджень присвячені морській мікробіології та екологічній біотехнології. Розробив концепцію мінливості мікроорганізмів у напрямку зростання їх агресивних властивостей за умов хронічного забруднення природного середовища хімічними токсикантами, вніс значний вклад у вивчення біологічної різноманітності мікроорганізмів Чорного моря, є співавтором розробок екологічних біотехнологій захисту рослин і оздоровлення природного середовища, пробіотичного препарату, діагностичного збудника бактеріального раку винограду.

Заступник голови спеціалізованої вченої ради Д 41.051.06 з захисту докторських дисертацій, член Президії Ради проректорів з наукової роботи МОН, член Науково-методичної комісії з біології МОНУ, експерт Міністерства освіти і науки зі спеціальності «мікробіологія», заступник голови Міжвідомчої комісії з біобезпеки при МОНУ, член експертної ради з біологічних наук ВАК України, заступник голови секції «Біологія і біотехнологія» Наукової експертної ради МОНУ, Національний координатор з біотехнології 7-ї Рамкової програми Європейського союзу Національного контактного пункту України. Віцепрезидент Товариства мікробіологів України, голова Одеської філії Товариства мікробіологів України, член президії Асоціації клітинних біологів та біотехнологів України та голова Одеської філії цього товариства, член Європейської спілки збереження берегів (EUSC), організував і очолює Громадську організацію «Одеська спілка біологів і біотехнологів».

Під керівництвом В. О. Іваниці підготовлено і захищено 10 кандидатських дисертацій. Науковий доробок включає понад 170 наукових, науково-методичних праць, охоронних документів.

Відзначений державними нагородами та почесними знаками: Грамота Президента України (12 травня 2000 року), орден «За заслуги» III ступеня (Указ Президента України від 16 травня 2007 року № 411), почесний знак Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України» (наказ МОН від 22.09.1999 р. № 645-К), почесний знак Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення» (наказ МОН від 01.12.2005 р. № 1236), Почесна відзнака голови Одеської обласної державної адміністрації (24.05.2006 р.). Заслужений діяч науки і техніки України (Указ Президента України від 15 травня 2003 року № 405).

*Заслужений працівник
освіти України (2006)*

**КАЛУСТ'ЯН
Леон Хачикович
(1922–2006)**

доцент

Народився 15 лютого 1922 р. Закінчив на відмінно семирічну армянську школу № 45 в м. Одеса (1929–1936), російську середню школу № 39 (1936–1940). Вступив на геолого-географічний факультет Одеського університету, але закінчив його після чотирьох років війни (1939–1940; 1945–1949). Після закінчення університету (1949–2006) працював в ОДУ — ОНУ імені І. І. Мечникова на посадах асистента, викладача, старшого викладача та доцента кафедри економічної географії геолого-географічного факультету. Був затверджений у вченому званні доцента (1968). Читав лекції з «Економічної та соціальної географії», «Економічної географії промисловості», «Економічної

географії транспорту», був керівником практик студентів, дипломних робіт.

Брав активну участь в громадському житті університету. Був секретарем партійної організації ОДУ ім. І. І. Мечникова (1958–1983), головою президії профспілкового комітету працівників університету (1988–2006).

Л. Х. Калуст'ян був одним з найавторитетніших членів Одеської армянської общини, ініціатором і основоположником створення Одеської спілки армянської культури (1990), Одеської армянської релігійної спілки (1992) та будівництва Одеської армянської церкви св. Григорія Просвітителя (1993).

Автор понад 30 наукових праць. Усі наукові розробки Л. Х. Калуст'яна були пов'язані з його фахом «економічна географія».

Учасник бойових дій на Західному та 3-му Білоруському фронтах (1942–1945). Брав участь у боях за Москву, Кавказ та Сталінград, за визволення України, Білорусії та Польщі. Неодноразово був тяжко поранений. Нагороджений багатьма державними нагородами: орденами «Вітчизняної війни» I ступеня, «Вітчизняної війни» II ступеня, «Трудового Червоного Прапора». Має 12 медалей. Заслужений працівник освіти України (2006).

*Заслужений діяч
науки і техніки України (1992)
Державна премія України
в галузі науки і техніки (2003)*

**КАМАЛОВ
Герберт Леонович**

*доктор хімічних наук, професор.
Академік НАН України*

Народився 8 червня 1940 р. у м. Баку. Закінчив з золотою медаллю середню школу (1958) і вступив на хімічний факультет Одеського університету, який закінчив з відзнакою (1963). Під керівництвом О. В. Богатського захистив кандидатську (1969), докторську дисертації (1981).

Працював на кафедрі органічної хімії Одеського держуніверситету на посадах асистента, викладача, старшого викладача, доцента та заступника завідувача кафедри (1963–1978). Завідувач відділу

каталізу Фізико-хімічного інституту ім. О. В. Богатського НАН України і продовжує викладати на кафедрі органічної хімії ОДУ як професор (з 1978 р.).

Очолує філію кафедри при ФХІ (з 1985 р.). Серед учнів — член-кореспондент НАН України, два лауреати Державної премії України з науки і техніки, три доктори та 17 кандидатів хімічних наук.

Автор понад 400 наукових праць, 13 оглядів та 37 винаходів. Розроблені, удосконалені і впроваджені промислові та лабораторні засоби одержання понад 100 органічних та неорганічних сполук, в тому числі нові каталізатори ряду промислово важливих процесів.

Член Одеського товариства вірменської культури (з 1990 р.), член ради (1990–1993), голова ради цього товариства (з 1993 р.). Член ради Асоціації національно-просвітницьких товариств Одеси та Одеської області (з 1993). Нагороджений премією ім. Д. І. Менделєєва, медаллю ВДНГ СРСР. Заслужений діяч науки і техніки України (1992), член-кореспондент НАН України (1995) з спеціальності «хімічний аналіз». Дійсний член НАН України з спеціальності «фізична хімія» (2009). У 2003 р. йому присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки.

*Заслужений
юрист України (2009)*

**КАНЗАФАРОВА
Ілона Станіславівна**

доктор юридичних наук, професор

Народилася 18 грудня 1962 р. у м. Нікополь Дніпропетровської області. Закінчила денне відділення юридичного факультету Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова за спеціальністю «правознавство» і здобула кваліфікацію юриста (1988).

Після закінчення університету працювала юрисконсультантом на підприємствах м. Одеси. Почала працювати в ОНУ імені І. І. Мечникова (з 1993 р.). Послідовно пройшла шлях від асистента до професора кафедри цивільно-правових дисциплін. Захистила кандидатську (1999), докторську дисертацію за спеціальністю 12.00.03 «цивільне право і цивільний процес»; «сімейне право»; «міжнародне приватне право» (2007). Закінчила заочне відділення економіко-правового факультету

ОНУ імені І. І. Мечникова за спеціальністю «облік і аудит» і здобула кваліфікацію економіста-бухгалтера (2003).

Обіймає посаду професора кафедри цивільно-правових дисциплін, заступника декана економіко-правового факультету ОНУ імені І. І. Мечникова (з 2008 р.). Член вченої ради ОНУ імені І. І. Мечникова, член спеціалізованої вченої ради Д 26.236.04 з захисту докторських дисертацій в Інституті держави і права ім. В. М. Корещького НАН України, заступник наукового редактора фахового видання «Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство».

Неодноразово нагороджувалася почесними грамотами Одеської обласної держадміністрації, була відзначена Почесною грамотою Одеського міського голови (2008). Указом Президента України № 475 від 23 червня 2009 р. їй було присвоєно почесне звання «Заслужений юрист України».

*Заслужений діяч
науки і техніки України (2009)*

КАРПЕНКО
Юрій Олександрович
(1929–2009)

доктор філологічних наук, професор

Народився 29 вересня 1929 р. у м. Малині Житомирської обл. Закінчив середню школу із срібною медаллю в м. Радомишлі Житомирської обл. (1948) і вступив на філологічний факультет Львівського державного університету, який закінчив з відзнакою (1953).

Навчався в аспірантурі в Чернівецькому університеті (1953–1956). Захистив кандидатську дисертацію «Історія форм кількісних числівників в українській мові». Працював на кафедрах української мови, загального мовознавства Чернівецького університету (1956–1968), завідувачем кафедри загального мовознавства (1958), деканом

філологічного факультету (з 1965 р.). Захистив докторську дисертацію «Топонімія Буковини» (1967). Працював в Одеському державному університеті (з 1968 р.). Продовжував досліджувати регіональну топонімію, а також інші галузі і класи ономастики, зокрема антропонімію, астрономію, теоретичну ономастику, літературну ономастику. Крім ономастики займався проблемами історичної граматики, загального мовознавства, словотвору, лексикології, фонології, досліджуючи переважно українську мову.

Ю. О. Карпенко був членом редколегії республіканського журналу «Мовознавство» та ряду періодичних збірників, відповідальним редактором періодичного видання «Записки з ономастики». Під його керівництвом захищено 60 кандидатських дисертацій.

Опублікував 426 наукових праць.

Отримав почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки» (2009).

*Заслужений діяч
науки і техніки України (2004)*

**КОВАЛЬ
Ігор Миколайович**

*ректор Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова.*

*Завідуючий кафедрою
міжнародних відносин.*

Доктор політичних наук, професор

Народився в Одесі 27 лютого 1955 р. Закінчив історичний факультет Одеського університету ім. І. І. Мечникова за фахом «історик, викладач історії та суспільствознавства» (1978). Захистив кандидатську дисертацію у Київському університеті ім. Т. Шевченка (1982). Захистив докторську дисертацію на тему «Концептуальне оформлення східноєвропейської політики США на початку процесу глобальних

трансформувать». Отримав вчений ступінь доктора політичних наук (2000).

Працював асистентом кафедри нової та новітньої історії Одеського університету (1978–1983). Був секретарем комітету комсомолу Одеського держуніверситету (за сумісництвом) (1979–1983). Працював секретарем Одеського обкому ЛКСМ України (1983–1987), старшим викладачем, доцентом кафедри нової і новітньої історії, виконуючим обов'язки заступника декана історичного факультету ОДУ (1987–1996). Обирався секретарем парткому Одеського держуніверситету (за сумісництвом) (1990–1991).

Директор Інституту соціальних наук Одеського університету, доцент кафедри міжнародних відносин (1996–2010). Ректор ОНУ (з жовтня 2010 р.). Завідуючий кафедрою міжнародних відносин Одеського університету (з 1999 р.), професор цієї кафедри (з 2001 р.). Проходив наукове стажування у Гаучер коледжі (м. Балтимор, США) (1989), читав там курс лекцій (1991). Отримував Фулбрайтовську стипендію на проведення наукових досліджень та читання лекцій в університеті Джонса Гопкінса (м. Балтимор, США) (1993). Проходив наукове стажування у Кеннановському інституті (м. Вашингтон, США) (1994, 2005), де займався поглибленим вивченням історії Росії і держав СНД. Займався розробкою нових учбових курсів у Мерилендському університеті (м. Колледж-Парк, США) (2001).

Належить до одеської наукової школи істориків-міжнародників, яку заснував академік С. Й. Аппатов. Є членом багатьох міжнародних товариств та організацій: Української асоціації політичних наук (з 1987 р.); Асоціації дослідників-міжнародників країн СНД (з 1992 р.); Асоціації міжнародних досліджень (США) (з 1993 р.); Американської асоціації поглиблених слов'янських досліджень (США) (з 1994 р.).

Автор понад 70 наукових публікацій.

Отримав почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2004). Член експертної ради ВАК з філософських, політичних і соціологічних наук (2006). Обраний членом-кореспондентом Української академії політичних наук (2009).

*Орден «За заслуги»
III ступеня (2007)*

**КУШНІР
В'ячеслав Григорович**

*декан історичного факультету.
Кандидат історичних наук, доцент*

Народився 25 січня 1951 р. у с. Стримба Кодимського району Одеської області.

Кушнір В. Г. розпочав свою трудову діяльність молодшим науковим співробітником на історичному факультеті Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова. Працював учителем історії в середній школі м. Одеси, заступником директора школи з навчально-виховної роботи, методистом з виховної роботи Іллічівського районного відділу народної освіти м. Одеси.

З початку 1990-х років активно займається розробкою проєктів історичного краєзнавства та його впровадженням у навчальний

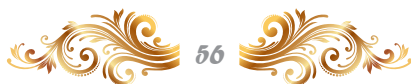
процес. Є засновником і видавцем кількох історико-краєзнавчих видань: «Історичне краєзнавство Одещини» (1992–1996), «Старожитності Причорномор'я» (1995), «Етнографія Півдня України» (1996). Є автором першого регіонального навчального посібника з етнографії «Народознавство Одещини» (1998, 2008 за рекомендацією Інституту інноваційних технологій і змісту освіти і науки України МОНУ, лист № 1.4/18-Г-1831 від 15.07.08), співавтором підручника «Історія України» для 7 класу з розділами краєзнавчого характеру (1999). За активну краєзнавчу і дослідницьку роботу отримав звання лауреата конкурсу газети «Вечерняя Одесса» — «Люди дела» пам'яті Б. Ф. Дерев'янка (2000).

Створив групу для дослідження історії і культури української діаспори. З кінця 1990-х років активно займається дослідженням традиційної культури на півдні України та української діаспори в Молдові і Румунії. Організував декілька етнографічних експедицій, у результаті яких видано монографію «Українці за Дунаєм» (2000) та збірку матеріалів «Українці Придністров'я» (2005). Розвиває наукові зв'язки з університетами сусідніх країн: Нижньодунайським університетом (Галац, Румунія), університетами Польщі (Ольштин, Вроцлав, Ополе), з якими у 2005–2008 роках проведено низку конференцій.

Кушнір В. Г. є головою Одеської міської організації «Південна громада», Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, головою Співки одеських краєзнавців. Він проводить активну просвітницьку роботу в сфері популяризації знань про традиційну культуру українців на півдні України. Кушнір В. Г. — засновник студентського фольклорно-етнографічного колективу «Джерело» (2000) — лауреата Всеукраїнського конкурсу «Шевченко в твоєму серці» (2006, 2007) та щорічного обласного конкурсу для школярів «Обряди мого села» (2007).

Має понад 100 публікацій, з яких 80 — наукового характеру, 4 монографії.

Нагороджений почесною відзнакою Одеського міського голови «Подяка» (2007), грамотою Одеської обласної державної адміністрації (2001), грамотою Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту (2008), орденом «За заслуги» III ступеню (2007). Головний редактор наукового видання «Записки історичного факультету», член редколегії видань «Козацька минувшина», «Лукомор'я: археологія, етнологія, історія».

*Заслужений
юрист України (2009)*

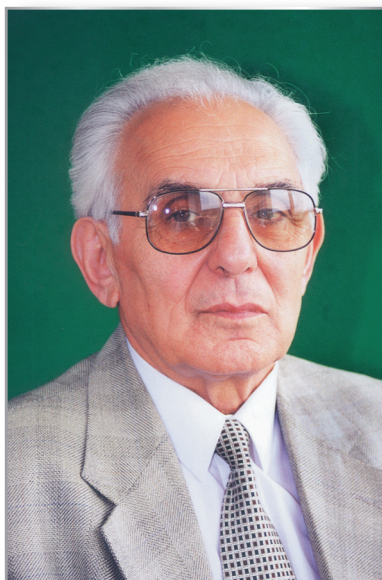
**НІКІФОРЧУК
Лідія Павлівна**

юрист, старший викладач

Народилася 25 жовтня 1936 р. у Білорусії ст. Кринки Лиознянського р-ну Вітебської обл. Закінчила середню школу в м. Гусене Калінінградської обл. (1955). Працювала на Одеському поштамті: пошталейоном, оператором поштового зв'язку, помічником начальника відділення зв'язку. Голова профсоюзного комітету Одеського поштамту (1959–1965). Закінчила юридичний факультет ОДУ ім. І. І. Мечникова (1967). Працювала адвокатом в м. Ізмаїл у юридичній консультації (1967–1970). Була обрана народним суддею м. Ізмаїл (1970), членом Одеського обласного суду (1975), суддею судової колегії у цивільних справах (до 1997 р.). Пішла у відставку (1997), працювала адвокатом в адвокатському об'єднанні «Перша

юридична консультація Малиновського району м. Одеси». Обрана членом президіуму Одеської обласної колегії адвокатів, заступником голови атестаційної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії Одеської обласної колегії адвокатів. Член редакційної колегії журналу «Вісник Одеської адвокатури». З 1998 р. — старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Читає курс лекцій та веде практичні заняття з учбових дисциплін: «Житлове право», «Виконавче провадження», «Правове регулювання відносин власності за цивільним законодавством». Читала курс «Заставне право». Окрім того, читає лекції в школі адвокатської майстерності в адвокатському об'єднанні «Одеська обласна колегія адвокатів».

За плідну працю, значний особистий внесок в реалізацію правової політики, захист конституційних прав і свобод громадян, зміцнення законності і правопорядку, високий професіоналізм, за підготовку спеціалістів в галузі права нагороджена медаллю «Ветеран праці», Почесним знаком голови Одеської обласної адміністрації, пам'ятним нагрудним знаком «60 лет освобождения г. Одессы от фашистских захватчиков», медаллю «Почесний адвокат Одеської обласної колегії адвокатів», багатьма грамотами Одеської обласної ради, Одеської обласної державної адміністрації, Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури України, Міністерства юстиції. У 2006 р. Спілка юристів України Одеської обласної організації визнала Л. Д. Нікіфорчук переможцем і присвоїв почесне звання «Юрист року Одещини». У 2009 р. отримала почесне звання «Заслужений юрист України».

Орден «За заслуги» III ступеня (1997)

Заслужений діяч

науки і техніки України (1992)

ОРЗІХ

Марко Пилипович

доктор юридичних наук, професор.

Академік Академії правових наук

України, Української академії

політичних наук, Української

муніципальної академії

Народився 26 жовтня 1925 р. в Одесі. Закінчив Одеську спецшколу військово-повітряних сил СРСР (1941), Серпуховське військово-повітряне училище (1943). Учасник Великої Вітчизняної війни. Брав участь у бойових діях у складі штурмових авіаційних полків. Після

війни проходив військову службу у Німеччині. Закінчив Одеський державний університет (1954).

Працював у прокуратурі, міліції. Полковник міліції. Викладач юридичного інституту (з 1955 р.), старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедри. Одночасно обіймав посади заступника декана факультету, декана факультету (з 1968 р.). Проректор з міжнародних зв'язків (з 1997 р.), завідувач кафедри конституційного права Одеської національної юридичної академії. Захистив кандидатську дисертацію (1967), докторську (1976). Отримав наукові звання доцента (1967), професора (1977).

Напрямок наукової діяльності: теорія права, державне управління та місцеве самоврядування, конституційне право. Один із авторів-виконавців проектів законів, регіональних і локальних правотворчих актів, проектів Конституцій СРСР та УРСР (1977, 1978), Конституції України (1996). Експерт по забезпеченню правової реформи і конституційного супроводження політичної реформи в країні. Виконував обов'язки експерта від України в Європейському суді з прав людини, офіційного представника нашої держави в Комісії Ради Європи «За демократію через право» (Венеціанська комісія). Співкерівник двох наукових програм в співтоваристві з Сегедським університетом (Угорщина) та Інститутом держави і права Угорщини, директор Міжнародної програми «Public Policy», віце-президент Асоціації українсько-китайської дружби, учасник чотирьох європейських та американських програм. Автор біля 500 публікацій.

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (1997). Заслужений діяч науки і техніки України (1992).

*Заслужений
художник України (2009)*

ПАЛАТНИКОВ
Григорій Аркадійович
доцент

Народився 18 грудня 1946 р. в м. Березівка Одеської області. Закінчив школу № 133 м. Одеси, Одеське державне художнє училище ім. Б. М. Грачова (1968), Ленінградське вище художньо-промислове училище ім. В. І. Мухіної (1969–1974). Фах «художник-графік». Член Національної спілки художників України (1977). Доцент кафедри мистецтвознавства Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (з 2004 р.).

Учасник 7 всесоюзних виставок, 37 всеукраїнських виставок. Провів 5 персональних виставок. Також виставлявся в Кракові, Ізраїлі.

Оформив понад 50 книжок в різних виданнях Одеси і України. Найбільш визначні: Ж. Амаду «Мертве море» («Маяк»), Д. Абдайк

«Кентавр. Ферма» («Дніпро»), В. Бубніс «Дерев'яні башмачки» («Веселка»), М. Комар «Вибрані твори: в 2 т.», І. Бабель «Конармія», «Одесские рассказы».

Опублікував 7 статей з культурології та філософії мистецтва.

Нагороджений дипломом 2 ступеня Республіканського конкурсу мистецтва книги, дипломом «Топ книга» міжнародної книжкової ярмарки «Зелена хвиля» та ін. Заслужений художник України (2009).

*Заслужений працівник
вищої школи України (1993)*

ПЕРШИНА
Заїра Валентинівна
(1925–2002)

доктор історичних наук, професор

Народилася 23 лютого 1925 р. в м. Одеса. Навчалася у школі № 35, а завершила середню освіту в евакуації, в школі № 1 у м. Сизрань Куйбишевської області. Навчалася у Першому державному юридичному інституті, що діяв в евакуації в Алма-Аті (1943–1944), на історичному факультеті Одеського державного університету (1944–1949) та в аспірантурі за фахом «історія СРСР» на кафедрі історії СРСР ОДУ (1949–1952).

Захистила кандидатську дисертацію на тему «О. І. Герцен і слов'янське питання» в Інституті історії АН УРСР (1953), докторську дисертацію на тему «Південна Україна між першою і другою

революційними ситуаціями: проблема центру і регіону в російському визвольному русі» у Київському державному університеті ім. Тараса Шевченка (1977). Присвоєно звання професора (1979).

Почала працювати на історичному факультеті ОДУ на посаді старшого викладача, а потім доцента (1952). Була деканом факультету (1966–1984). Очолювала кафедру історії УРСР, історіографії та джерелознавства (1980–1990). Працювала професором кафедри історії України (1990–2002).

Автор понад 200 друкованих праць.

Член Республіканської наукової ради «Основні закономірності вітчизняної історії дожовтневого періоду», голова Одеської секції наукової ради «Історія історичної науки» при Відділенні історії АН СРСР, член конкурсної комісії Мінвузу СРСР з присудження Державних премій з історичних наук. Член Академії історії і філософії природничих і технічних наук (Одеса). Фундатор Одеської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури і голова правління (1966–1974). Ректор Народного університету історичних знань (1967–1973), член президії обкому Спілки працівників вищої школи і наукових установ (1955–1965). Обиралася депутатом Одеської міської ради. З. В. Першина — одна з перших в історії Одеського університету жінок-істориків, докторів наук. Присвоєно почесне звання «Заслужений працівник вищої школи України» (1993). На її рахунку численні нагороди, серед яких і медаль Академії наук України.

*Заслужений працівник
культури України (2002)*

**ПОДРЕЗОВА
Марина Олексіївна**

*директор Наукової бібліотеки
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова*

Народилася в м. Тбілісі. Закінчила біологічний факультет Одеського університету імені І. І. Мечникова та бібліотечне відділення Київського інституту культури. Подрезова М. О. входить до складу науково-методичної бібліотечної комісії Міністерства освіти і науки України, є головою методичної секції вузівських бібліотек з гуманітаризації та виховної роботи серед студентської молоді. З 1999 року очолює методичне об'єднання бібліотек вищих навчальних закладів півдня України.

Подрезова М. О. розпочала трудову діяльність в Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова у 1966 році на посаді бібліотекаря. За роки роботи в бібліотеці опанувала кілька спеціальностей:

бібліотекаря, методиста, бібліографа. Займала посади завідуючої сектором класифікації, завідуючої відділами науково-методичної, науково-бібліографічної роботи, заступника директора з наукової роботи. З 1999 р. — директор Наукової бібліотеки.

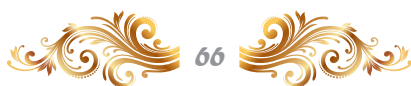
Багато зусиль Марина Олексіївна докладає для розвитку інформаційних технологій і впровадженню їх в учбову та наукову роботу. Під її керівництвом Наукова бібліотека забезпечила доступ до інформації з використанням комп'ютерів і нових інформаційних технологій та перша в Україні перейшла на електронне замовлення та електронний формуляр.

М. О. Подрезова — організатор наукових досліджень в галузі бібліотекознавства, які проводить НБ ОНУ. Вона заступник головного редактора «Вісника ОНУ. Серія: Бібліотекознавство. Бібліографознавство. Книгознавство». Ініціює більшість наукових проєктів, які видає Наукова бібліотека. Це «Професори ОНУ», «Випускники ОНУ», «Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова», «Лауреати державних нагород ОНУ», серії «Розвиток науки в ОНУ», «Внесок університетських учених у світову науку, освіту та техніку».

Подрезова М. О. як досвідчений бібліограф проводить бібліографічні дослідження з історії університету. Вона є автором кількох бібліографічних показників, багато працює над історією розвитку учбової та наукової роботи в університеті.

Ділові якості, професійні знання, небайдуже ставлення до людей і доброзичливість створили Марині Олексіївні авторитет в колективі університету, серед бібліотек вузів південного регіону України, у середовищі науковців та громадськості міста.

За багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи, культури і духовності М. О. Подрезова нагороджена Подякою Міністерства культури і мистецтв (1999). Її праця оцінена почесним знаком «Відмінник освіти України» (1999), Почесною відзнакою голови Одеської облдержадміністрації (2001), Почесною грамотою міського голови (2001). М. О. Подрезова — заслужений працівник культури (2002), лауреат почесної нагороди «Свята Софія» (2002). За вклад в інтелектуальний розвиток сучасного суспільства була нагороджена Почесною грамотою Управління у справах національностей та міграції Одеської обласної державної адміністрації (2003), Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2006), Почесною відзнакою Одеської обласної ради (2008).

*Заслужений працівник
освіти України (2006)*

**ПОКАСЬ
Сергій Михайлович**

*заступник директора Інституту
математики, економіки та механіки.
Кандидат фізико-математичних
наук, доцент*

Закінчив Одеську середню школу № 23 у 1968 р. Вступив до Одеського державного університету, який закінчив у 1973 р. Працює в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова (з 1974 р.). Пройшов шлях від асистента до заступника директора Інституту математики, економіки та механіки.

Активно працює з обдарованою молоддю. Очолює журі обласної олімпіади з математики серед школярів Одещини. Є головою журі Всеукраїнської інтернет-олімпіади з математики. Здійснює

підготовку студентів для участі у Міжнародних студентських олімпіадах (з 2001 р.). Під час розбудови вищої освіти брав активну участь у розробці та впровадженні в життя навчальних планів, освітньо-професійних програм та освітньо-професійних характеристик бакалавра, спеціаліста та магістра математики.

Під керівництвом Покася С. М. вперше в Україні розпочато підготовку студентів на межі математики та економіки, що оформилося пізніше в нову спеціалізацію «математична економіка». Присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України» (2006) за значний особистий внесок у розвиток освіти, нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (2000) та Грамотою Кабінету Міністрів України (2004).

*Заслужений діяч
науки і техніки України (2009)*

**РАКИТСЬКА
Тетяна Леонідівна**

доктор хімічних наук, професор

Народилася 10 березня 1945 р. у м. Вознесенськ Миколаївської обл. Закінчила школу із золотою медаллю, хімічний факультет Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова з відзнакою за спеціальністю «хімік, фізико-хімік» (1963). Працювала в лабораторії фізико-хімічних методів дослідження каталізаторів Інституту хімічних наук АН Казахстану (з 1969 р.). Захистила кандидатську дисертацію на тему «Окисление фосфина кислородом в присутствии комплексов железа и йодид-иона» (1972). Працювала молодшим науковим співробітником, старшим науковим співробітником кафедри хімічних методів захисту навколишнього середовища Одеського державного університету (1975–1978), асистентом (1978–1979), доцентом (1979–1985)

і професором (з 1985 р.). Разом із співробітниками кафедри активно впроваджувала респіратори типу «Сніжок ГП-Є» і установки кранові для очистки повітря від фосфіну, парів фосфору і оксидів фосфору на підприємствах ВО Союзфосфор (Чимкент, Джамбул, Куйбишев) (з 1976 р.). Захистила докторську дисертацію на тему «Протонно-апротонный катализ реакций окисления фосфина растворенными и нанесенными координационными соединениями» (1984).

Очолювала науково-методичну комісію на факультеті (до 1997 р.); керівник робочої групи «Сорбційно-фільтруючі матеріали і каталізатори» секції «Техніка безпеки, гігієна та екологія у зварювальному виробництві» при Координаційній раді по зварюванню. Була експертом Міносвіти наукових проєктів з екології. Академік Академії інженерних наук України (з 1992 р.), член спеціалізованої ради з захисту докторських дисертацій (з 1998 р.), член експертної ради з хімічних наук ВАК України (з 2008 р.). Член редакційної колегії наукової збірки «Труды Института органического катализа и электрохимии» АН КазРСР (1970–1975), член редакційної колегії видання «Вестник Одесского государственного университета» (1995–2002) та науковий редактор видання «Вісник Одеського національного університету. Серія: Хімія» (з 2002 р.).

Підготувала шість кандидатів наук. Автор 4 монографій, 6 навчальних посібників з грифом МОН України, 230 наукових статей та має 59 авторських свідоцтв на винаходи.

За досягнення в галузі розробки каталізаторів та впровадження їх у виробництво присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2009), відзначена знаком МОН України «За наукові досягнення» (2009), знаком «Изобретатель СССР» (1975) та бронзовою медаллю ВДНГ СРСР (1974).

*Заслужений діяч
науки і техніки України (2007)*

**СЕЙФУЛЛІНА
Інна Йосипівна**

*завідуюча кафедрою загальної хімії
та полімерів.
Доктор хімічних наук, професор*

Народилася 21 жовтня 1937 р у м. Дніпродзержинськ. Отримала диплом про вищу освіту у Запорізькому фармацевтичному інституті (1960). Працювала хіміком у контрольно-аналітичній лабораторії лікарських засобів (1960–1967). Аспірантка кафедри неорганічної хімії Одеського університету (з 1967 р.). Захистила кандидатську дисертацію на тему «Комплекси тетрахлориду германію з деякими азотвміщуючими ароматичними та гетероциклічними сполуками» (1970). Захистила докторську дисертацію на тему «Розчинюючі та комплексоутворюючі функції органічних кислот у направленому синтезі координаційних сполук» (1990). Працювала асистентом (1970–1972), старшим викладачем

(1973–1974), доцентом кафедри неорганічної хімії та кафедри загальної хімії та полімерів (1974–1991), професором (1991–1992). Професор, завідувач кафедри загальної хімії та полімерів (з 1992 р.).

І. Й. Сейфулліна — відомий в Україні і за її межами керівник наукової школи «Координаційна хімія металів з органічними молекулами», діяльність якої спрямована на розвиток науки і техніки в пріоритетному напрямку «Нові речовини та матеріали». Нею розроблено концепцію управління процесами спрямованого синтезу великого ряду нових комплексних сполук, яким, на відміну від звичайних, притаманні унікальні властивості.

Створила методичне забезпечення (автор 23 науково-методичних видань, 11 учбових посібників, в тому числі 2 з грифом МОН України) та розробила різнопланові курси лекцій з хімії: неорганічна хімія, хімія рідких елементів, фізико-хімічні методи дослідження неорганічних сполук, історія хімії, координаційна хімія, комплексоутворення в розчині і методи його дослідження, синтез, будова і властивості координаційних сполук і стала провідним спеціалістом в цій галузі.

Автор понад 40 науково-дослідних проектів та постійний керівник госпдоговірних та державних наукових тем. Опублікувала понад 350 наукових праць, в тому числі 275 статей у фахових журналах, загально-визнаних світовою наукою, має 18 патентів на винахід.

Підготувала 8 кандидатів наук — доцентів вищих навчальних закладів м. Одеси. Зараз під її керівництвом успішно завершуються ще 3 кандидатські дисертації.

Член наукової ради НАН України з проблеми «Неорганічна хімія», член спеціалізованої вченої ради з захисту кандидатських та докторських дисертацій в Фізико-хімічному інституті ім. О. В. Богатського НАН України, член вчених рад хімічного факультету та ОНУ, член наукової ради МОН за фаховим напрямком «Хімія» (з 2009 р.). Науковий редактор журналу «Вісник Одеського національного університету. Серія: Хімія» (з 2000 р.), голова науково-експертної комісії ОНУ імені І. І. Мечникова за фаховим напрямком «Хімія».

Нагороджена багатьма почесними грамотами (зокрема ВХТ ім. Д. І. Менделєєва), дипломом Міносвіти як науковий керівник переможця республіканського конкурсу студентських наукових робіт (1988), Почесними грамотами Управління освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації. У 2007 р. отримала почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

*Заслужений діяч
науки і техніки України (1991)*

СКРИЛЬОВ
Лев Дмитрович
(1935–1999)

доктор хімічних наук, професор

Народився 5 січня 1935 р. у Свердловську (зараз Єкатеринбург). Закінчив середню школу (1952), фізико-технічний факультет Уральського політехнічного інституту ім. С. М. Кірова за спеціальністю «технологія рідких металів» (1958). Аспірант (1958–1961), асистент Уральського політехнічного інституту (1961–1963).

Працював старшим науковим співробітником Уральського науково-дослідного хімічного інституту (1963–1966), доцентом кафедри фізичної хімії (1966–1968), завідувачем кафедри загальної та неорганічної хімії Уральського лісотехнічного інституту (1968–1971). Був завідувачем кафедри неорганічної хімії (1971–1972),

фізичної та колоїдної хімії Одеського державного університету (1972–1999).

Захистив кандидатську дисертацію на тему «Пінне фракціонування колоїдно-розчинених змішаних фєроціанідів важких металів» (1961). Захистив докторську дисертацію на тему «Фізико-хімічні основи адсорбційних методів виділення колоїдів» (1968). Отримав вчене звання професора (1969).

Відомий в Україні та за її межами фахівець в галузі колоїдної хімії та флотаційної очистки стічних вод промислових підприємств, автор 62 винаходів і понад 400 статей, опублікованих в провідних журналах країн СНД.

Член трьох спеціалізованих рад з захисту докторських дисертацій. Протягом 5 років був головою однієї з таких рад. Довгі роки був референтом РЖ «Хімія», членом оргкомітетів та головою секцій багатьох Всесоюзних і Республіканських наукових конференцій і нарад, редактором наукових збірників і навчальних посібників. Голова Одеського обласного правління Всесоюзного хімічного товариства (ВХТ) ім. Д. І. Менделєєва (1972–1999).

Л. Д. Скрильов неодноразово відзначався почесними грамотами та подяками. Нагороджений медалями «За доблесну працю в ознаменування 100-річчя з дня народження В. І. Леніна» (1970) і «Ветеран праці» (1998). У 1991 р. йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Орден «За заслуги» III ступеня (2004)

**Заслужений діяч
науки і техніки України (2000)**

**Державна премія України
в галузі науки і техніки (2007)**

**СМИНТИНА
Валентин Андрійович**

*завідуючий кафедрою
експериментальної фізики.
Доктор фізико-математичних наук,
професор.
Академік Академії наук
вищої школи України*

Народився 8 вересня 1948 р. в с. Вишневе Татарбунарського району Одеської області. Закінчив Тузлівську середню школу Татарбунарського району із золотою медаллю (1966). Закінчив з відзнакою

фізичний факультет Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова (1971), аспірантуру при кафедрі експериментальної фізики (1974). Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук (1977). Захистив докторську дисертацію (1988).

В. А. Сминтина працює в ОДУ (ОНУ імені І. І. Мечникова) — молодшим, старшим, провідним, головним науковим співробітником (1974–1991), заступником декана фізичного факультету ОДУ з наукової роботи (1981–1984), науковим керівником науково-дослідної лабораторії сенсорної електроніки і технології (з 1990 р.), професором кафедри експериментальної фізики (1990–1994), завідувачем кафедри експериментальної фізики (з 1994 р.), проректором з міжнародних зв'язків та зовнішньоекономічної діяльності ОДУ ім. І. І. Мечникова (1992–1995). Ректор університету (1995 — червень 2010 рр.). Радник ректора ОНУ з серпня 2010 р.

За час роботи В. А. Сминтини на посаді ректора університет перемістився в групу лідерів серед класичних університетів. ОНУ імені І. І. Мечникова — перший класичний університет України, якого було запрошено до підписання Болонської хартії. Більше 150 відомих університетів світу співпрацюють з ОНУ в рамках довгострокових угод. Університет був ініціатором та організатором ряду визначних міжнародних заходів.

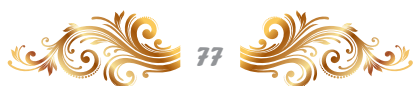
В. А. Сминтина є визнаним керівником наукової школи з фізики поверхні напівпровідників в ОНУ. Ця школа суттєво впливає на розвиток даної галузі в Україні. Під його керівництвом було створено НДЛ «Сенсорної електроніки і технології», розроблені газові сенсори нового покоління. Керує виконанням міжнародних наукових програм з участю вчених Італії, Франції, Німеччини, Великобританії, Нідерландів, Бельгії, Фінляндії. Дійсний член (академік) Академії наук вищої школи України (з 1996 р.) та декількох галузевих академій, академік-засновник Міжнародної академії комп'ютерних наук та систем, заступник голови Ради Південного центру НАН України. В. А. Сминтина — віце-президент Українського фізичного товариства, член європейського комітету «EUROSENSOR», національний координатор та член європейської ради з програми «NEXUS»; член Комітету державних премій з науки і техніки України, член Державної акредитаційної комісії України, Всесвітньої асоціації президентів університетів при ЮНЕСКО, Асоціації ректорів України та Євразійської асоціації

університетів. Бере активну участь у роботі цих організацій та міжнародних наукових конференцій (Фінляндія, Італія, Велика Британія, Угорщина, Франція, Китай, Польща, Туреччина, Іспанія, Португалія, США та інші країни).

Автор понад 550 наукових робіт, серед яких 5 наукових монографій, 35 статей без співавторів, 19 авторських свідоцтв та патентів на винаходи, 5 підручників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, навчальних посібників.

В. А. Сминтина кавалер ордена «За заслуги» III ступеня (2004), заслужений діяч науки і техніки України (2000). Праця В. А. Сминтини відзначена Державною премією України в галузі науки і техніки (2007), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2007), Грамотою Верховної Ради України (2006). Нагороджений золотою медаллю «10 років незалежності» I ступеня (2001), почесними знаками Міністерства освіти України «За наукові дослідження» (2006, 2007), почесними відзнаками НАН України «За підготовку наукової зміни» (2007), «За наукові досягнення» (2008), почесним знаком «Відмінник освіти України» (1998). В. А. Сминтина нагороджений міжнародними відзнаками — золотою медаллю індустріального товариства (Франція, 2001), орденом «Зірка Італійської солідарності» III ступеня (Італія, 2006), медаллю «Міжнародна якість» (Оксфорд, Велика Британія, 2003), найвищими нагородами міжнародного рейтингу «Золота фортуна», орденами Православної церкви та іншими нагородами.

В. А. Сминтина — член клубу ректорів Європи (CRE), почесний професор багатьох європейських та українських університетів.

*Ордени
«За заслуги» III ступеня (2007)
«За заслуги» II ступеня (2009)
Заслужений діяч
науки і техніки України (2002)*

**СТРЕЛЬЦОВ
Євген Львович**

*проректор з навчальної роботи
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова.
Доктор юридичних наук, професор*

Народився 18 серпня 1949 р. в Одесі. Закінчив юридичний факультет Одеського університету за спеціальністю «правознавство» (1973). Працював у слідчих органах, обіймав керівні посади в органах МВС (1969–1981). В Одеському університеті (з 1981 р.) обіймав посади ст. викладача, доцента, першого проректора Юридичного інституту

університету, завідуючого кафедрою. Проректор з навчальної роботи (з 1998 р.). Закінчив аспірантуру Харківського юридичного інституту. Захистив кандидатську дисертацію на тему «Відповідальність за обман замовників» (1981). Отримав вчене звання доцента (1985). Закінчив докторантуру Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого, докторантуру Богословської духовної академії. Захистив докторську дисертацію на тему «Проблеми кримінальної відповідальності за злочини у сфері підприємництва» (1992). Стажувався за кордоном: за Фулбрайтівським грантом в Іллінойському університеті в Чикаго (США), за грантом ДААД (Німецького офісу академічних обмінів) в університеті Пассау (Німеччина), за грантом наукового товариства ім. Макса Планка в науково-дослідному інституті ім. Макса Планка у Фрайбурзі (Німеччина), Інституті конституційної і правової політики в Будапешті (Угорщина), Інституті держави і права ім. Корецького в Києві, юридичному факультеті Московського державного університету ім. М. Ломоносова.

Основні напрямки наукової роботи вченого: дослідження проблем економічної, організованої, міжнародної, білокомірцевої злочинності, відмивання брудних грошей, корупція, протидія фінансування тероризму тощо.

Стрельцов Є. Л. доктор теології (2010). Дійсний член (академік) Міжнародної педагогічної академії (2004).

Автор понад 200 наукових праць, присвячених загальним і галузевим проблемам права, в тому числі 4 монографій (3 особисті і 1 колективна), 12 курсів лекцій і навчальних посібників. Його книга «Економічні злочини: внутрідержавні та міжнародні аспекти» (передмова Джесса Мегхема (США)) за «актуальність і якість дослідження» визнана лауреатом 3-го Всеукраїнського конкурсу на краще юридичне видання, а книга «Господарські злочини» знаходиться в бібліотеці Конгресу США. Відповідальний редактор і співавтор п'яти видань підручника з кримінального права України, який вже двічі отримував відповідний гриф Міністерства освіти та за «високе науково-практичне значення в навчальному процесі», визнаний лауреатом 5-го Всеукраїнського конкурсу на краще юридичне видання. Відповідальний редактор і співавтор сімох видань коментаря до Кримінального кодексу України. Виступав співавтором у низці інших підручників і коментарів. Головний редактор фахового журналу «Правова держава», який за «висвітлення актуальних питань державно-правової реформи» визнаний лауреатом

4-го Всеукраїнського конкурсу на краще юридичне видання. Член редакційних колегій ще декількох всеукраїнських видань.

За видатні досягнення в галузі розвитку науки Є. Л. Стрельцов отримав почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2002), «Відмінник освіти України». Вчений має ще 12 державних нагород, серед яких: два ордени «За заслуги» III ступеня (2007) і II ступеня (2009), медалі: «За бездоганну службу в органах МВС» (1979) та «70-років Збройних Сил СРСР» (1988), почесні відзнаки: голови Одеської обласної державної адміністрації, Одеського міського голови, «Антон Макаренко» Міністерства освіти і науки України, Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ, товариства «Знання».

*Заслужений працівник
освіти України (2010)*

**СТРЕЛЬЦОВА
Євдокія Джонівна**

*кандидат юридичних наук,
доцент*

Народилася 2 червня 1963 р. у м. Гагра, Грузія. Закінчила юридичний факультет Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова (з відзнакою) за спеціальністю «правознавство» (1987).

Працює в Одеському університеті на викладацьких посадах: викладач (1993–1996), старший викладач (1996–1998), доцент (1998). Викладає курси: міжнародне приватне право, міжнародне морське право.

Проходила навчальне та практичне стажування в Лондоні. За результатами успішного навчання була нагороджена членством

міжнародної асоціації юристів (Лондон, Англія) (1992). Протягом навчального року навчалась по аспірантській програмі на юридичному факультеті університету Мак-Гилл в Монреалі, Канада (1995–1996). Брала участь у тижневому семінарі Асоціації американських юридичних шкіл по проблемам методики викладання правових дисциплін (Мінеаполіс, США, 1995), у двотижневому семінарі з проблем кредитно-модульної організації навчального процесу (Болонський процес) (2007).

Автор понад 50 наукових статей, присвячених проблемам публічно-правових питань сучасного міжнародного та національного морського права, в тому числі навчальних посібників, статей у фахових виданнях, зарубіжних юридичних виданнях тощо.

За результатом рейтингового опитування фахівців визнавалась автором кращих публікацій в українських виданнях.

Нагороджена почесною відзнакою Голови Одеської обласної державної адміністрації, почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, грамотами Одеської обласної Ради депутатів, Одеської обласної державної адміністрації, Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, економіко-правового факультету ОНУ імені І. І. Мечникова. Отримала почесне звання «Заслужений працівник освіти України» (2010).

*Заслужений діяч
науки і техніки України (1997)*

СУРЛОВ
Олексій Васильович
(1928–1999)

доктор юридичних наук, професор

Народився 17 березня 1928 р. у с. Гниляково (нині Дачне Біляївського району) Одеської обл. Закінчив одеську школу № 105. Вступив на юридичний факультет Львівського університету, продовжив навчання на юридичному факультеті Одеського державного університету, який закінчив екстерном (1949). Вступив до аспірантури Одеського державного університету на кафедру теорії та історії держави і права. Після закінчення аспірантури працював старшим викладачем тієї ж кафедри (з 1952 р.). Згодом перейшов на посаду виконуючого обов'язки доцента Одеського кредитно-економічного інституту, читав курс основ

радянської держави і права. Захистив кандидатську дисертацію, присвячену проблемам становлення суспільно-політичного устрою і права Бессарабії першої половини XIX ст. (1953). Працював старшим викладачем у Всесоюзному юридичному заочному інституті (ВЮЗІ). Після перетворення Кишинівського філіалу (ВЮЗІ) на юридичний факультет Кишинівського університету, працював доцентом, завідувачем кафедри державно-правових дисциплін. Захистив докторську дисертацію на тему «Образование и развитие национальной государственности в Молдавии (1924–1959)». Дисертація склала цінний внесок у розвиток історії і теорії молдавської національної державності і права, що має актуальне значення для суверенітету Молдови і нині. Присвоєно звання професора (1967). О. В. Сурілов очолив кафедру теорії та історії держави і права Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова.

Вчений приділяв багато уваги проблемам захисту природного середовища і екологічної правосвідомості. Він був керівником перспективного напрямку «Природоохоронна функція держави», над яким працював колектив очолюваної ним кафедри. На цю тему були підготовлені дві монографії. Став автором першого в Україні підручника з теорії держави і права, рекомендованого Мінвузом України як навчальний посібник. О. В. Сурілов залишив свій слід в історії України як лідер «Демократичного союзу Новоросії». Особливу увагу приділяв методології юридичної науки, зокрема проблемі співвідношення права і законодавства.

Після перетворення Юридичного інституту ОДУ в Одеську державну юридичну академію професор О. В. Сурілов обіймав посаду завідувача кафедри теорії держави і права. Його вклад у розвиток правової науки позначився на заснуванні власної школи, з якої вийшли 27 кандидатів і 5 докторів юридичних наук. О. В. Сурілов першим підготував 10 кандидатів наук — екологів права, з них троє — іноземці. Вчений з європейським ім'ям, автор біля 90 фундаментальних праць з питань теорії та історії держави і права, серед яких 6 монографій. Отримав почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1997).

*Заслужений діяч
науки і техніки України (2005)*

**ТОПЧІЄВ
Олександр Григорович**

*завідуючий кафедрою економічної
та соціальної географії.
Доктор географічних наук, професор*

Народився 22 липня 1939 р. у селищі Шахти 7-біс (нині місто Антрацит) на Луганщині. Закінчив Михайлівську середню школу з золотою медаллю (1956). Навчався на географічному факультеті Львівського державного (нині національного) університету ім. Івана Франка, який закінчив з відзнакою за спеціальністю «економіст-географ» (1956–1961). Розпочав роботу на посаді молодшого наукового працівника проблемної лабораторії якісної оцінки земель при кафедрі фізичної географії Львівського університету. Брав участь у земельно-кадастрових дослідженнях регіону Українських Карпат, зокрема у

польових експедиційних роботах з обстеження та картографування сільськогосподарських земель для потреб земельного кадастру (1961–1966).

Захистив кандидатську дисертацію (1966). Працював асистентом і доцентом кафедри фізичної географії Львівського університету (1966–1969). Перейшов на роботу в Одеський державний університет ім. І. І. Мечникова (1969), працював доцентом, завідувачем кафедри економічної та соціальної географії (1980), деканом геолого-географічного факультету (1984–1985), проректором з наукової роботи (1985–1987). Захистив докторську дисертацію на тему «Моделі просторової організації геосистем» (1979).

Дійсний член комісії з математичних методів і моделей у географії при Міжнародному географічному союзі (1990). Увійшов до складу редакційної колегії унікального видання тритомника «Географічна енциклопедія України» (1989–1993). Був науковим керівником при підготовці та виданні Географічного атласу Одеської області та «Економічної карти Одеської області» (1992–1996). Депутат Одеської обласної ради, де очолив комісію з розроблення концепції соціально-економічного розвитку регіону (1990). Працював першим заступником голови Одеської обласної державної адміністрації (1992–1994). Дійсний член Українського географічного товариства та вченої ради УГТ, Асоціації картографів України, обирався віце-президентом УГТ, очолює відділення УГТ та картографічної асоціації, член бюро Південного наукового центру Національної Академії наук України.

Автор понад 400 друкованих і рукописних наукових праць — з них 24 навчальні посібники, підручники і монографії. Високий науковий авторитет О. Г. Топчієва одержав міжнародне визнання. Вчений читав курси лекцій і окремі лекції для студентів і аспірантів у Китаї (Пекін, Сіань), Польщі (Гданськ), Угорщині (Сегед) та Молдові. Систематично його запрошують на міжнародні конгреси, конференції та симпозиуми.

Присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2005).

Заслужений діяч науки і техніки України (2007)

**ТОЦЬКИЙ
Владлен Миколайович**

*завідуючий кафедрою генетики
та молекулярної біології.
Доктор біологічних наук, професор*

Народився 14 грудня 1936 р. у с. Остапківці Кам'янець-Подільської обл. (нині Хмельницька). Навчався в Одеському медичному інституті (1953–1959). Лікар сільської лікарні (1959–1961), аспірант кафедри біохімії Одеського медичного інституту (1961–1964). Захистив кандидатську дисертацію «Содержание АТФ и АТФазная активность органов и тканей белых крыс при раздельном и совместном действии на организм рентгеновских лучей, хлорэтиламинов и этиленаминов» (1964). Працював асистентом кафедри біохімії Одеського медичного інституту, а потім — старшим викладачем кафедри біохімії Одеського державного університету. Викладач-консультант Улан-Баторського університету

Монгольської Народної Республіки (1967–1969). Доцент кафедри біохімії (з 1970 р.). Декан біологічного факультету Одеського державного університету (1973–1982). Завідувач кафедри генетики та дарвінізму, яку реорганізував у кафедру генетики та молекулярної біології (з 1977 р.). Отримав ступінь доктора біологічних наук, дисертація «Мембранный транспорт некоторых коферментных витаминов» (1982). Отримав звання професора по кафедрі генетики та молекулярної біології (1983). Обіймав посаду проректора з навчально-методичної роботи Одеського державного університету (1982–1989).

На кафедрі біохімії Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова В. М. Тоцьким вперше в СРСР розпочато дослідження по з'ясуванню механізмів мембранного транспорту вітамінів, вивченню змін проникливості біомембран до вітамінів за різних фізіологічних умов існування та пошуку шляхів корекції мембранного транспорту вітамінів за умови його порушення. На створеній ним кафедрі генетики та молекулярної біології виконуються цікаві дослідження з проблеми генетичних механізмів адаптації і становлення адаптивного гетерозису. Успішно з'ясовується роль окремих алельних генів в онтогенетичній та філогенетичній адаптації рослин і тварин. Протягом ряду років очолював експертну раду Міністерства освіти з біології, експерт науково-технічної ради МОН з напрямку «Біологія, біотехнологія, харчування». Науковий редактор журналу «Вісник Одеського національного університету. Серія: Біологія», а також член редколегії «Одеського медичного журналу» (2008–2009). Член спеціалізованої ради Д 41.363.01 у Селекційно-генетичному інституті (1998–2009), експерт ВАК України (2001–2003). Голова спеціалізованої вченої ради Д 41.051.06 в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова (з 2008 р.).

В. М. Тоцький є автором двох монографій, шести навчально-методичних посібників та розробок, а також трьох видань (1998, 2002, 2008) україномовного підручника «Генетика», затвердженого Міністерством освіти і науки України як підручник для студентів вищих навчальних закладів.

В. М. Тоцький — академік АН вищої школи України, лауреат премії ім. О. В. Палладіна НАН України, заслужений діяч науки і техніки України. Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України, а також відзнаками Одеської обласної адміністрації та ректорату Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Заслужений діяч
науки і техніки України (2002)*

**ШИТЮК
Микола Миколайович**

доктор історичних наук, професор

Народився 30 листопада 1953 р. у с. Лиса Гора Первомайського р-ну Миколаївської обл.

Закінчив історичний факультет Київського університету ім. Т. Г. Шевченка (1976). Отримав вчений ступінь кандидата історичних наук (1991), вчений ступінь доктора історичних наук (2001).

Працював вчителем історії та географії Водянолоринської 8-річної школи Єланецького р-ну Миколаївської обл. (1972–1973), вчителем історії та географії Ясиногородської 8-річної школи (1977–1979). Служив у збройних силах (1973–1975). Працював в партійних органах (1979–1984). Директор середньої школи № 1 м. Новий Буг Миколаївської обл. (1984–1986). Перебував на роботі у партійних органах та органах виконкомів

Миколаївської обл. (1989–1993). Доцент кафедри історії в навчальних закладах м. Миколаїв (1993–1998), декан історико-правового факультету Миколаївського навчально-наукового інституту ОНУ імені І. І. Мечникова (1998–2001). Завідував кафедрою новітньої історії України Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського (2001–2004). Професор кафедри історії України (з 2003 р.). Директор Миколаївського навчально-наукового інституту (МННІ) ОНУ імені І. І. Мечникова (з 2004 р.).

Під керівництвом М. М. Шитюка підготовлено і захищено 3 дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата історичних наук.

Має урядову відзнаку відмінника освіти України (1998), почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2002). Член громадської організації «Просвіта».

Автор 6 монографій, 5 книг, 6 навчальних посібників, 181 статті.

*Заслужений діяч
науки і техніки України (2000)*

**ШКВАРЕЦЬ
Валентин Павлович**

доктор історичних наук, професор

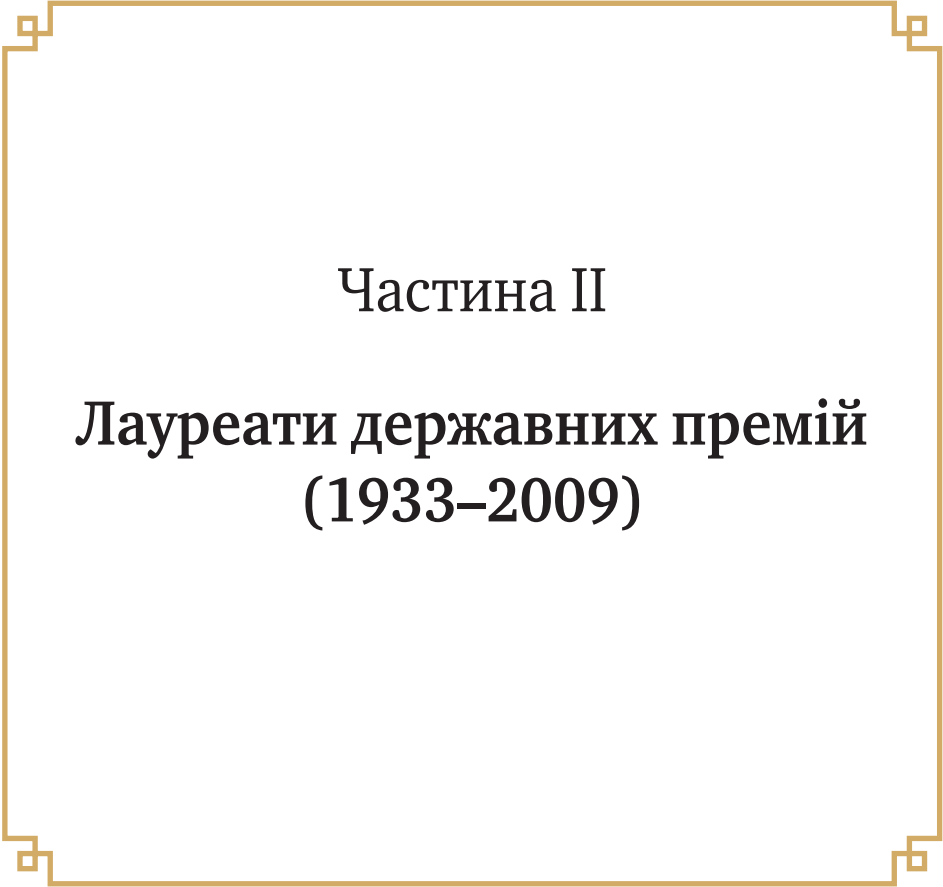
Народився 25 жовтня 1935 р. у м. Кам'янка (Черкащина). Закінчив сім класів Михайлівської середньої школи № 1 Кам'янського р-ну (1950), Черкаське педагогічне училище (1954). Вчителював у Кам'янській середній школі № 3 (1954–1959), служив у армії (1954–1957). Закінчив Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича (1963). Працював викладачем (1963–1965). Навчався в аспірантурі (1965–1967). Працював викладачем в Тернопільській академії народного господарства (до 1972 р.). Завідував відділом науки та навчальних закладів Тернопільського обкому партії (1972–1984). Завідував кафедрою Тернопільської медичної академії ім. Горбачовського (до 1991 р.). Був завідувачем кафедри Миколаївського державного

університету ім. В. О. Сухомлинського (1991), Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Миколаївський навчально-науковий центр) (з 1998 р.), професором Миколаївського державного гуманітарного університету ім. П. Могили, комплексу «Національний університет «Києво-Могилянська академія» з початку його функціонування (з 1990 р.). Професор, завідувач кафедри українознавства Миколаївського навчально-наукового інституту Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (з 2004 р.), голова вченої ради інституту.

Кандидат історичних наук (1968), доцент (1969), доктор історичних наук (1989), професор (1990). Дійсний член Української академії історичних наук (з 1999 р.). Заслужений діяч науки і техніки України (2000). Лауреат культурологічної премії ім. М. М. Аркаса (1996, 2002). Член спеціалізованих вчених рад з захисту кандидатських і докторських дисертацій з історії України та всесвітньої історії при Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова і кандидатських дисертацій з політичних наук при Миколаївському державному гуманітарному університеті ім. П. Могили.

Автор більше 420 наукових, навчально-методичних та науково-популярних праць, з них понад 60 монографій, книг, підручників і посібників.

Відзначений медаллю та дипломом відмінника вищої школи «За відмінні успіхи в розвитку вищої освіти в СРСР» (1990). Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1979), медалями «За доблесну працю» (1970), «За трудову відзнаку» (1983), «Будівничий України» (2003).

Частина II

**Лауреати державних премій
(1933–2009)**

Республіканська премія імені Т. Г. Шевченка

Була заснована 20 травня 1961 року постановою Ради Міністрів УРСР. Нею нагороджували видатних митців за високоідейні, високохудожні твори та роботи у галузі літератури, образотворчого мистецтва, музики, театрального мистецтва та кінематографії. Від 23 квітня 1969 року Республіканська премія отримала назву «Державна Премія УРСР імені Тараса Шевченка». 22 червня 2000 року, згідно з указом Президента України № 808/2000, найвища нагорода в Україні в галузі культури набула нового статусу — «Національна премія України імені Тараса Шевченка». Вона є найбільш престижною творчою відзнакою в галузі літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики за вагомий внесок у розвиток культури.

Почесний знак
лауреата Національної премії України
імені Тараса Шевченка

Державна премія України в галузі науки і техніки

Заснована постановою ЦЕ КПУ і РМ УРСР від 23 квітня 1969 року як державна премія УРСР в галузі науки і техніки.

Державна премія України в галузі науки і техніки присуджується за видатні наукові дослідження, які сприяють подальшому розвитку гуманітарних, природничих і технічних наук. Присудження премії провадиться указом Президента України.

*Нагрудний знак
лауреата Державної премії України
в галузі науки і техніки*

*Державна премія СРСР (1980)
Державна премія України
в галузі науки і техніки (1991)*

**АНДРОНАТІ
Сергій Андрійович**

*доктор хімічних наук, професор.
Академік НАН України¹*

¹ Див. с. 17.

*Державна премія УРСР
в галузі науки та техніки (1983)*

**БІЛОУС
Віталій Михайлович**

*доктор
фізико-математичних наук,
професор.
Академік Академії наук
вищої школи України*

Народився 24 грудня 1935 р. в Одесі. Закінчив фізико-математичний факультет ОДУ ім. І. І. Мечникова (1958), аспірантуру (1961). Захистив кандидатську дисертацію у Саратовському університеті (1964), докторську — у Тартуському університеті на тему «Люмінісцентні та фотоелектричні властивості деяких фотохімічно-чутливих кристаллофосфорів та фотографічних емульсій» (1971). Засновник Академії наук вищої школи України (1992). Представник України в Міжнародному комітеті з фотографічної науки.

Працював у Луганському вечірньому машинобудівельному інституті (1962), Одеському вищому інженерно-морському училищі (1962–1975), Науково-дослідному інституті фізики при Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова (1975–2004).

Основні наукові інтереси пов'язані зі створенням наукових основ фототехнологій, зокрема з вивченням фотографічного та фотохромних процесів, з голографією, з розробкою оптичних методів неруйнуючого контролю. Вперше запропонував люмінісцентний метод для вивчення процесів утворення світлочутливої твердої фази та хімічної сенсibilізації фотографічних галоген срібних емульсій, а також для встановлення механізму створення схованого фотографічного зображення. Вперше описав квантово розмірний ефект в люмінісценції вузько-щілинних напівпровідників і особливості люмінісцентних та оптичних властивостей систем «кластер — адсорбовані на ньому просторово-упорядковані молекули органічних сполук».

Автор понад 200 наукових робіт.

Лауреат Державної премії України в галузі науки та техніки (1983). Отримав нагороду ім. Ярослава Мудрого (АН ВШ України) (1993), медалі «Lieven-Geraert Medal» американського наукового товариства The Society for Imaging Science and Technology «за провідний внесок у галузі срібно-галоїдної фотографії».

Керує школою одеських фізиків із запису оптичної інформації (наукової фотографії).

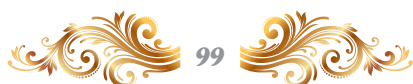
*Державна премія СРСР (1980)
Державна премія України
в галузі науки і техніки (1991)*

**БОГАТСЬКИЙ
Олексій Всеволодович
(1929–1983)**

*доктор хімічних наук, професор.
Академік АН УРСР*

Народився 25 серпня 1929 р. в Одесі. Навчався в середній школі № 57 (1936–1946).

Закінчив хімічний факультет ОДУ ім. І. І. Мечникова (1946–1951). Був аспірантом кафедри органічної хімії ОДУ (1951–1954). Захистив кандидатську дисертацію на тему «Синтез и свойства стереоизомерных кротоновых кислот и их эфиров» (1954), докторську дисертацію на тему «Синтез некоторых алкоксисоединений на основе алкоксиалкилзамещенных малоновых и ацетоуксусных эфиров,

ацетилацетонов и 1,3-диолов и изучение их стереохимии, свойств и превращений» (1967). Отримав науковий ступінь кандидата хімічних наук (1955), вчене звання доцента (1962), науковий ступінь доктора хімічних наук і вчене звання професора (1968).

Працював в ОДУ асистентом (1954–1957), старшим викладачем (1957–1958), доцентом (1958–1969), деканом хімічного факультету (1962–1970), проректором з учбової роботи (1968–1970).

Ректор Одеського державного університету (1970–1975). За часи його ректорства були налагоджені творчі стосунки з кількома університетами і науково-дослідними інститутами, у тому числі із закордонними. Зріс авторитет ОДУ як значного, сучасного наукового і учбового закладу.

Науковий керівник одеських лабораторій Інституту загальної і неорганічної хімії АН УРСР (1975–1977), директор Фізико-хімічного інституту АН УРСР (1977).

Наукова діяльність О. В. Богатського пов'язана з тонким органічним синтезом, стереохімією та біоорганічною хімією. Автор майже 600 наукових праць. Був науковим консультантом 5 докторських і науковим керівником біля 30 кандидатських дисертацій.

Працював у Південному науковому центрі АН УРСР (1971–1983). Член-кореспондент (1972), дійсний член АН УРСР (1976), член Президії АН УРСР (1977–1983). Делегат конференції ЮНЕСКО (1973) та Міжнародної конференції з питань викладання хімії (1979), член постійного Міжнародного організаційного комітету симпозіумів з хімії макрогетероциклів.

Нагороджений трьома орденами Трудового Червоного Прапора (1971, 1976, 1981), медаллю ім. С. І. Вавілова, лауреат премії ім. Л. В. Писаржевського АН УРСР (1978). Заслужений діяч науки УРСР (1979), лауреат Державної премії СРСР (1980) та Державної премії України (1991) посмертно.

*Державна премія СРСР (1988)
Премія Ради Міністрів СРСР (1990)*

**ВІКУЛІН
Іван Михайлович**

*доктор фізико-математичних наук,
професор¹*

¹ Див. с. 28.

*Державна премія України
у галузі науки і техніки (1996)*

**ЗЕЛІНСЬКИЙ
Ігор Петрович
(1933–2003)**

*доктор геолого-мінералогічних наук,
професор¹*

¹ Див. с. 40.

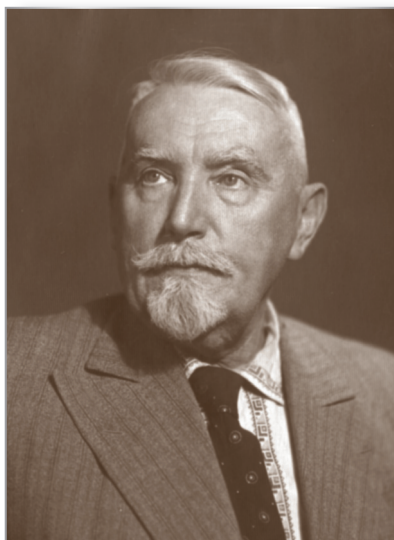

*Державна премія України
у галузі науки і техніки (2003)*

**КАМАЛОВ
Герберт Леонович**

*доктор хімічних наук, професор.
Академік НАН України¹*

¹ Див. с. 47.

Державна премія СРСР (1951)

**КИРИЛОВ
Єлпідіфор Анемподистович
(1883–1964)**

*доктор фізико-математичних наук,
професор*

Народився 26 вересня 1883 р. у с. Шибка Тираспольського повіту Херсонської губ.

Закінчив чоловічу гімназію в Бердянську із золотою медаллю (1902), математичне відділення фізико-математичного факультету ІНУ (1907).

Розпочав педагогічну діяльність (1908), асистент на Вищих жіночих курсах. Поєднував цю посаду з посадою спостерігача Магнітно-метеорологічної обсерваторії, лаборанта кафедри фізики ІНУ. Отримав звання магістра (1916). Обраний приват-доцентом кафедри фізики

(1916), професором та завідувачем кафедри експериментальної фізики (1921). Присуджено вчений ступінь доктора фізико-математичних наук без захисту дисертації (1934).

Засновник школи наукової фотографії. Почав систематичне дослідження явищ, які відіграють велику роль у технології виготовлення фотоматеріалів (1924). За важливі результати цих дослідів РНК УРСР призначив вченого директором утвореного (на базі фізичного інституту ІНУ) Науково-дослідного інституту фізики, який став першим в Україні в цій галузі. Невдовзі інститут, очолюваний Є. А. Кириловим, став визначним науковим центром фізики галогенідів срібла. НДІ фізики ОДУ став одним із перших в Україні наукових центрів у галузі фотографії.

Автор багатьох наукових праць.

За відкриття явища тонкої структури поглинання та розробку прецизійного методу вимірювання поглинання світла присуджено Державну премію СРСР (1951). За визначну діяльність у галузі фізики присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки УРСР» (1958). Отримав багато грамот, був нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945» (1945), орденом Леніна (1953).

*Державна премія України
в галузі науки і техніки (2009)*

**КУРМАШЕВ
Шаміль Джамашевич**

*доктор фізико-математичних наук,
професор*

Народився 6 вересня 1941 р. у Гур'єві. Закінчив інженерно-фізичний факультет Одеського політехнічного інституту (1964). Працював асистентом, старшим викладачем ОПІ (1964–1968), доцентом кафедри напівпровідників ОПІ (1968–1972). Старший науковий співробітник (з 1972 р.), завідувач лабораторії напівпровідникової електроніки НДІ фізики Одеського університету (з 1973 р.). Обіймає посаду завідувача науково-дослідної лабораторії сенсорної електроніки та високочастотних технологій ОДУ. Наукові інтереси полягають у галузі фізики напівпровідників та діелектриків, фізичної електроніки, мікроелектроніки, сенсорної електроніки.

Кандидатська дисертація присвячена тонкоплівковим гетеропереходам (1968 р.). Докторську дисертацію захистив у 1988 р.

Курмашев Ш. Д. належить до школи академіка Ж. І. Алфьорова, який у 2000 р. отримав Нобелівську премію з фізики.

Професор Курмашев Ш. Д. зробив значний внесок у розробку інжекційних фотоприймачів для інфрачервоної області оптичного спектру. Вони використовуються в системах космічної навігації, зв'язку, медицині, теплотахенні. Керівник науково-дослідних робіт з фізики гетерофазних наноструктурованих матеріалів для інтегральної електроніки.

У 2009 р. професор Курмашев Ш. Д. став лауреатом Державної премії України за роботи в галузі мікро- та нанoeлементів оптоелектроніки та комунікаційних систем на їх основі.

Автор 4 монографій (у співавторстві), 250 статей, 50 наукових винаходів, учасник 15 міжнародних конференцій.

Член спецрад із захисту докторських дисертацій ОНУ та Академії зв'язку. Академік Академії зв'язку України, дійсний член Міжнародної академії інформатизації, член Міжнародної науково-координаційної ради з напівпровідникових первинних перетворювачів.

*Державна премія України
в галузі науки і техніки (1991)*

**ЛУК'ЯНЕНКО
Микола Григорович**

*доктор хімічних наук, професор.
Член-кореспондент НАН України*

Народився 16 жовтня 1947 р. в Одесі. Закінчив школу зі срібною медаллю (1965), хімічний факультет Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова з відзнакою за фахом «органічна хімія». Вступив до аспірантури при кафедрі органічної хімії ОДУ (1970). Служив у лавах Радянської армії (1970–1972). Продовжував навчання в аспірантурі (1972–1976). Працював асистентом кафедри органічної хімії ОДУ. Захистив кандидатську дисертацію на тему «1,3-диоксепаны: синтез, структура, свойства». За конкурсом був обраний на посаду молодшого наукового співробітника Фізико-хімічного інституту АН УРСР (1975), старшого наукового співробітника інституту (1980). Присвоєно вчене

звання старшого наукового співробітника за фахом «органічна хімія» (1980).

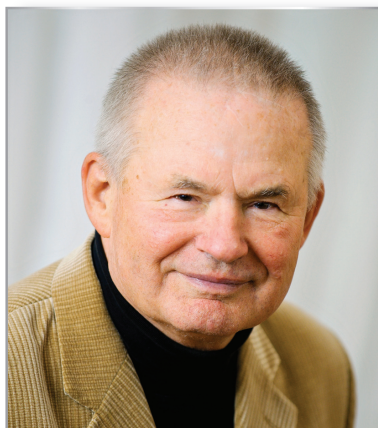
Завідував відділом хімії макроциклічних комплексів (1982). Очолює відділ біоорганічної хімії (1984). Захистив докторську дисертацію на тему «Полифункциональные макрогетероциклы. Синтез, структура, свойства» (1983). Працював за сумісництвом доцентом кафедри органічної хімії ОДУ (1983). Обраний на посаду професора цієї кафедри (1984). Присвоєно вчене звання професора за фахом «органічна хімія» (1985).

Фахівець тонкого органічного синтезу і фізико-органічної хімії поліфункціональних макрогетероциклів. Займається розробкою методів, вивченням зв'язку структури, властивостей і комплексоутворюючої здатності цих сполук з метою розвитку спрямованих методів синтезу високо-селективних лігандів, заторів і біологічно активних сполук.

Автор більше ніж 300 наукових публікацій та великої кількості винаходів.

Присуджено Державну премію України за цикл наукових робіт «Макрогетероцикли: синтез, структура, властивості» в складі авторського колективу (1991).

Учасник міжнародних конференцій і симпозіумів. Керував виконанням і захистом 19 кандидатських дисертацій. Член Міжнародного консультативного комітету з макроциклічної хімії.

Державна премія України в галузі науки і техніки (2009)

**ПОПОВ
Геннадій Якович**

*доктор фізико-математичних наук,
професор.*

*Академік Академії наук
вищої школи України*

Народився 6 жовтня 1932 р. у с. Челкар Карагандинської обл. (Казахстан). Середню освіту отримав у Караганді (1939–1949). Закінчив Одеський інженерно-будівельний (1951–1956 — гідротехнічний) інститут за спеціальністю «інженер-гідролог по будівництву річкових гідротехнічних споруд та гідроелектростанцій» (1954). Навчався в аспірантурі при будівельному інституті (1954–1957). Захистив кандидатську дисертацію на тему «Точное решение некоторых задач об изгибе плит на упругом полупространстве» (1958), докторську дисертацію «Решение контактных задач теории, упругости методом интегральных уравнений» (1963).

Працював асистентом кафедри будівельної механіки Одеського гідротехнічного інституту (1957–1958). Асистент, доцент кафедри

будівельної механіки Новосибірського інженерно-будівельного інституту (1958–1961). Доцент кафедри опору матеріалів Одеського інженерно-будівельного інституту (1961–1964). Працює в ОДУ ім. І. І. Мечникова професором (з 1971 р.), завідувачем кафедри методів математичної фізики (з 1972 р.).

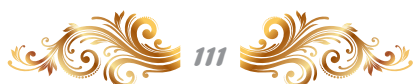
Вагомий внесок зробив у механіку деформованого твердого тіла. Першим залучив математичний апарат Вінера-Хопфа (метод факторизації) до розв'язання контактних задач теорії пружності. Вперше отримано точне розв'язання задачі про контакт півнескінченної пластини з пружним півпростором та більш складної задачі про контакт двох різних півнескінченних пластин з пружним півпростором.

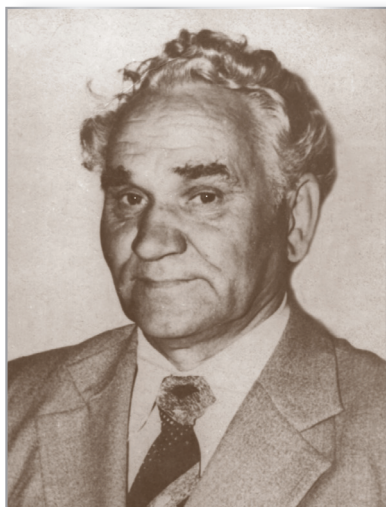
Вирішальний вклад був внесений до розвитку метода ортогональних многочленів. Заклав основи нового напрямку в механіці деформованого тіла. Розробив новий підхід до розв'язання просторових задач про концентрацію напружень біля тріщин. Розвинув узагальнений метод інтегральних перетворень для розв'язання задач механіки про концентрацію напружень біля дефектів. Цей метод разом із розвинутою ним теорією одновимірних крайових задач для звичайних диференціальних рівнянь склали фонову розробленого ним методу побудови розривних розв'язань рівнянь теорії пружності. Вперше почав систематично досліджувати задачі про концентрацію напружень біля дефектів загальної природи, якими є відшаровані тонкі включення. Був розроблений метод побудови інтегральних перетворень. На основі цього методу отримані як уже відомі інтегральні перетворення, так і нові.

Бере участь у редакційних колегіях та постійно рецензує наукові статті у таких центральних журналах як «Механика твердого тела», «Прикладная математика и механика», «Прикладная механика». Підготував 12 докторів наук та понад 40 кандидатів наук.

Автор двох монографій, більше ніж 250 публікацій у вигляді наукових статей (в основному у провідних виданнях).

За цикл статей, пов'язаних з одержанням точного розв'язання задач для пружного конуса, у журналі «Прикладная механика» отримав премію «За лучшие статьи года» (2002). Академік Академії наук вищої школи України, член національних комітетів з теоретичної та прикладної механіки України та Росії, іноземний член Російської академії архітектури та будівельних наук. Отримав звання «Соросівський професор» (1994–1996). У 2009 р. отримав Державну премію України в галузі науки і техніки.

Державна премія УРСР (1985)

**ПРЕСНОВ
Віктор Олексійович
(1917–1987)**

*доктор фізико-математичних наук,
професор*

Народився 2 грудня 1917 р. в Анжеро-Судженську Кемеровської обл. Закінчив 9 класів середньої школи (1935). Вступив до Новосибірського інженерно-будівельного інституту. Через рік навчання перевівся до Томського державного університету ім. В. В. Куйбишева, який закінчив (1941) і одержав спеціальність «фізика, оптика і спектроскопія».

Працював вчителем фізики у с. Ребриха Алтайського краю (1941), науковим співробітником Всесоюзного інституту експериментальної медицини (1941). Воював на фронтах Великої Вітчизняної війни (1942–1945). Закінчив аспірантуру. Працював науковим співробітником Сибірського фізико-технічного інституту (1950). Захистив

кандидатську дисертацію (1950). Працював доцентом, професором, завідувачем кафедри фізики напівпровідників діелектриків Томського університету (з 1950 р). Захистив докторську дисертацію на тему «Дослідження з фізики спаю» (1961). Був директором, науковим керівником галузевого НДІ Міністерства електронної промисловості СРСР, який він заснував (1964–1968). З вересня 1968 р. і до останніх днів життя діяльність В. О. Преснова була пов'язана з Одеським державним університетом ім. І. І. Мечникова.

Він працював професором кафедри експериментальної фізики (1969), а згодом очолив нову, організовану ним кафедру фізичної електроніки, якою він завідував.

Займався дослідженням властивостей скла і електровакуумної кераміки, особливо з вивчення природи механічно міцного вакуумно-щільного з'єднання скла і кераміки з металом. Результати цих досліджень були покладені в основу докторської дисертації та декількох монографій, які були першим у світовій практиці широким узагальненням праць з дослідження природи механічно міцного вакуумно-щільного з'єднання таких різномірних матеріалів. Використання їх на практиці дозволило розв'язати проблему створення металокерамічних радіоламп надвисокочастотного (НВЧ) діапазону. Під керівництвом Преснова була створена лабораторія напівпровідників (1954), на базі якої заснована перша в Сибіру і одна з перших в СРСР проблемна лабораторія і кафедра фізики напівпровідників Томського державного університету, де розроблялися проблеми комплексного дослідження складних напівпровідників. Були проведені широкі дослідження процесів синтезу і кристалізації, електричних властивостей, поверхневих і контактних явищ у напівпровідникових матеріалах. Практичним результатом цієї роботи стало вирішення конкретних задач сучасної мікроелектроніки, розробка нових типів напівпровідникових приладів, створення більш досконалих методів захисту поверхні напівпровідникових приладів і схем.

Під його керівництвом захищено понад 60 кандидатських дисертацій, 12 його учнів стали докторами наук. За час наукової діяльності В. О. Преснов написав 6 книг, 340 наукових статей у журналах і інших публікацій, одержав 56 авторських свідоцтв на винаходи.

Вперше в СРСР були синтезовані і досліджені електричні і оптичні властивості напівпровідникових штучних алмазів і кераміки. За праці по створенню НВЧ напівпровідникових приладів удостоєний звання лауреата Державної премії УРСР (1985).

*Державна премія
в галузі науки і техніки СРСР (1980)*

**СЕВАСТЬЯНОВ
Всеволод Денисович**

доктор біологічних наук, професор

Народився 6 червня 1929 р. у с. Чемерівці Кам'янець-Подільської (тепер Хмельницької) обл. Закінчив біологічний факультет Одеського державного університету (1953).

Працював на кафедрі зоології безхребетних на посаді лекційного асистента. Захистив кандидатську дисертацію на тему «О стимулирующем влиянии естественных и синтетических стимуляторов роста растений на организм медоносной пчелы и предпосылки их применения в пчеловодстве» (1956). Працював старшим викладачем, доцентом (1961), завідувачем кафедри зоології безхребетних ОДУ (1976–1986). Захистив докторську дисертацію на тему «Клещи когорты *Tarsonemina* и надсемейства *Anoetidea* фауны СССР» (1979). Отримав

звання доктора наук (1980) та був затверджений у званні професора кафедри зоології (1982). Працював завідувачем кафедри зоології та гідробіології, утвореної в результаті злиття кафедр зоології безхребетних, зоології хребетних та гідробіології (1986–1990). У зв'язку з відновленням самостійності кафедри гідробіології став завідувачем кафедри зоології ОДУ (1990).

Працював над проблемою впливу стимуляторів росту рослин (ауксинів або фітогормонів) на медоносну бджолу. Довів, що, саме гетероауксин стимулює овогенез у медоносної бджоли, і, таким чином, не існує прірви у фізіологічній дії цих речовин на рослини та безхребетних тварин.

Підсумком цієї роботи була дисертація на здобуття ступеня кандидата біологічних наук. Розпочав всебічне вивчення регіональної фауни окремих систематичних груп кліщів — жителів ґрунту. Його зацікавила проблема фореції кліщів, використання ними комах та інших тварин як транспорту для розселення. Захистив докторську дисертацію. Багаторічні дослідження привели до висновку, що кліщі знаходяться у стадії біологічного прогресу, і кількість видів кліщів, ще невідомих науці, досягає кількох сотень тисяч. Особисто та разом з учнями — аспірантами та співробітниками кафедри — виявив в природі та описав 177 нових для науки видів кліщів.

Учасник багатьох міжнародних форумів. Автор 160 наукових праць, в тому числі, співавтор чотирьох монографій.

Як співавтору двох томів тритомного «Определителя обитающих в почве клещей» (М.: Наука, 1975, 1978) присуджена Державна премія СРСР (1980).

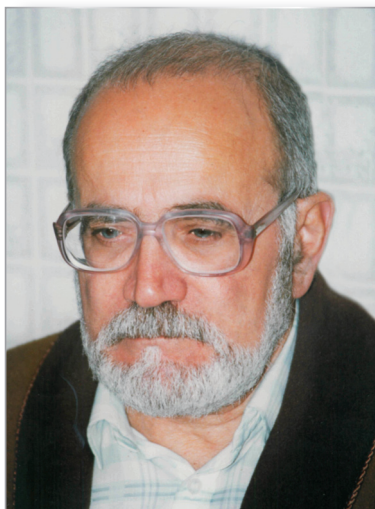

*Державна премія України
в галузі науки і техніки (2007)*

**СМИНТИНА
Валентин Андрійович**

*завідуючий кафедрою
експериментальної фізики.
Доктор фізико-математичних наук,
професор. Академік Академії наук
вищої школи України¹*

¹ Див. с. 75.

*Державна премія України
в галузі науки і техніки (2002)*

**СТАНКО
Володимир Никифорович
(1937–2008)**

доктор історичних наук, професор

Народився 19 лютого 1937 р. у с. Тернівка (зараз входить до складу м. Миколаєва). Закінчив Тернівську середню школу. Працював електриком на Миколаївській електростанції. Вступив на історико-філологічний факультет Ростовського-на-Дону державного університету (1955). З третього курсу він продовжив навчання на історичному факультеті ОДУ ім. І. І. Мечникова. Працював науковим співробітником (згодом заступником директора) Одеського державного археологічного музею (1960).

Опублікував новий археологічний матеріал по темі «Мезоліт Північно-Західного Причорномор'я», який став основою його майбутньої

кандидатської дисертації. Вступив до аспірантури Інституту археології АН УРСР (Київ, 1965). Захистив достроково кандидатську дисертацію (1967).

Розробляв складні питання палеоекології, палеоекономіки, палеосоціології та палеоетнології. Пріоритетними в його дослідженнях були загальноісторичні проблеми первісної історії. Працював старшим викладачем, доцентом кафедри історії стародавнього світу та середніх віків ОДУ (1968). Розробляв і викладав загальні курси: історія первісного суспільства, основи археології, основи етнографії. Читав спецкурси і проводив спецсемінари з первісної історії і археології. Проводив розкопки мезолітичного поселення Мирне (Нижнє Подунав'я) (1968–1976). Захистив докторську дисертацію (1983). При Інституті археології АН УРСР створив і безперервно очолював відділ археології Північно-Західного Причорномор'я в Одесі (1976–1989).

Розпочав широкомасштабні розкопки пізньопалеолітичних пам'яток в долині р. Бакшали, які тривають до сьогодні і отримали всесвітнє визнання поряд з розкопками Мирного (1978). Присвоєно вчене звання професора (1990). При ОДУ ім. І. І. Мечникова В. Н. Станко створив кафедру археології та етнології України (1989–1993). Декан історичного факультету (1994–2003). За його ініціативою та під його керівництвом була відроджена етнологічна проблематика в Одесі і, зокрема на історичному факультеті Одеського університету, відкриті нові спеціальності «археологія» та «етнологія», створено спеціалізовану вчену раду з захисту кандидатських (1996), докторських дисертацій (1999). Під його керівництвом було підготовлено і успішно захищено більше десятка кандидатських дисертацій. За його участю було організовано і проведено низку міжнародних історичних, археологічних та етнологічних конференцій при Одеському університеті. Член спеціалізованої вченої ради по захисту докторських дисертацій при Інституті археології НАН України. Дійсний член Російської народної академії (1995), дійсний член Російської академії природничих наук (по секції Археологія та антропологія) (1999).

Автор більш ніж 150 наукових праць.

Нагороджений медаллю «Ветеран праці» (1987), Почесною грамотою Міністерства освіти України (2000), орденом Паїсія Хилендарського першого ступеня (Болгарія, 2004). Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2002).

*Державна премія України
імені Т. Г. Шевченка (1985)*

ФАЩЕНКО
Василь Васильович
(1929–1999)

доктор філологічних наук, професор

Народився 5 січня 1929 р. у с. Катюшине Томаківського району Дніпропетровської обл. Закінчив середню школу у с. Кремінному Ворошиловградської (нині Луганської) обл. (1949). Закінчив українське відділення філологічного факультету ОДУ ім. І. І. Мечникова. Вступив до аспірантури при кафедрі української літератури ОДУ ім. І. І. Мечникова (1954). Захистив кандидатську дисертацію (1958). Захистив докторську дисертацію «Жанрово-стильові проблеми української радянської новелістики» (1970). Після захисту кандидатської дисертації вчений працював старшим викладачем кафедри української

літератури, доцентом цієї ж кафедри, професором, завідувачем створеної ним кафедри радянської літератури і літератури народів СРСР (з 1972 р.), кафедри літератури XX віку (з 1989 р.). Працював деканом загальнонаукового факультету, проректором із заочної і вечірньої освіти, проректором з наукової роботи. Один з авторів і співредактор підручника для студентів філологічних факультетів університетів і педагогічних інститутів «Українська радянська література» (1979). Редактор університетської газети «За наукові кадри» (1957–1963), відповідальний редактор міжвузівського наукового збірника «Вопросы литературы народов СССР» (1975–1993).

Найавторитетніший дослідник української новели. Досліджував історію красного письменства, виявляв посилений інтерес до розвитку сучасного йому літературного процесу. За активну участь у літературному процесі Фащенко-критик був прийнятий у члени Спілки письменників України (1966), обирався делегатом ряду письменницьких з'їздів. Протягом 70–90 рр. (XX ст.) у центрі наукових зацікавлень В. В. Фащенко перебувала поетика характеротворення в художній літературі. За редакцією вченого вийшла колективна праця «Проблема характеру в радянській багатонаціональній літературі» (1977). Основні результати багаторічних студій знайшли відбиття у його монографіях «Відкриття нового і діалектика почуттів» (1977), «У глибинах людського буття: етюди про психологізм літератури» (1981), «Характеры и ситуации» (1982).

Наукова, педагогічна, організаційно-творча діяльність В. В. Фащенко відзначена орденом «Знак Пошани», медаллю «За доблесний труд». Його статті були відзначені Республіканською премією в галузі літературно-художньої критики (нині премія імені О. Білецького) (1979). За останні дві праці був удостоєний звання лауреата Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1985).

*Державна премія УРСР (1983)
Державна премія України
в галузі науки і техніки (1996)*

**ХАНОНКІН
Олександр Аркадійович
(1934–2000)**

*доктор фізико-математичних
наук, професор. Член-кореспондент
Міжнародної АН Євразії*

Народився 23 червня 1934 р. в Одесі. Працював на посаді інженера-рентгенолога у рентгенівській лабораторії Одеського судноремонтного заводу (1957). Закінчив фізико-математичний факультет Одеського державного педагогічного інституту ім. К. Д. Ушинського (1958). Асистент кафедри фізики Одеського педагогічного інституту (1966). Захистив кандидатську дисертацію у Петрозаводському державному університеті ім. О. В. Куусінена (1968). Захистив докторську дисертацію

у Свердловському інституті фізики металів АН СРСР (1985). Закінчив заочне відділення мистецтвознавства Академії мистецтв у Санкт-Петербурзі (1992).

Працював на посаді старшого наукового співробітника НДІ фізики ОДУ (1972). Був завідувачем галузевої науково-дослідної лабораторії прикладної металофізики (ГНДЛ-2) (1974). Керував ГНДЛ інженерної психології (1982). За розробку нового кабеля, що складався з 5000 жил однакових властивостей, одержав Державну премію УРСР (1983).

Головна наукова пристрасть О. А. Ханонкіна — моделювання та прогнозування землетрусів. За розробки у напрямку прогнозування землетрусів став лауреатом Державної премії України (1996). Паралельно з цими дослідженнями лабораторія у співдружності з двома одеськими заводами Одесакабель та Стальканат вела розробки по створенню надміцного кабелю тривалої довжини.

О. А. Ханонкін вів активну викладацьку діяльність, зокрема на кафедрі психології ОНУ викладав курс інженерної психології, працював над створенням курсу з психології релігії.

*Державна премія України
в галузі науки і техніки (1996)*

**ЧЕРКЕЗ
Євген Анатолійович**

*декан геолого-географічного
факультету,
завідуючий кафедрою інженерної
геології і гідрогеології.
Доктор геолого-мінералогічних наук,
професор*

Народився 26 вересня 1948 р. в Одесі. Закінчив середню школу (1966). Працював підземним робітником в Одеському противозсувному управлінні (1966). Закінчив геологічне відділення геолого-географічного факультету Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова (1972). Навчався в аспірантурі на кафедрі інженерної геології і гідрогеології за спеціальністю «інженерна геологія».

Був асистентом кафедри інженерної геології і гідрогеології (1974). Захистив кандидатську дисертацію (1976). Працював старшим викладачем кафедри інженерної геології і гідрогеології (1978), доцентом кафедри (1979–1995). Навчався в докторантурі (1988–1991). Захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора геолого-мінералогічних наук на тему «Зсуви північно-західного узбережжя Чорного моря (моделювання, прогноз стійкості схилів та оцінка ефективності протизсувних заходів)» (1994). Професор (1995), а згодом завідувач кафедри інженерної геології і гідробіології (1997). Декан геолого-географічного факультету (2007).

Черкез Є. А. викладає навчальні професійно-освітні дисципліни нормативного і вибіркового циклів: «Механіка ґрунтів», «Динаміка підземних вод», «Еколого-геологічні проблеми міст», «Інженерно-геологічні основи інженерного захисту територій».

Наукові розробки стосуються проблем інженерної геодинаміки — прогнозу інженерно-геологічних процесів, моделювання напруженого стану та оцінки стійкості зсувних схилів і масивів гірських порід складної структури, оцінки інженерно-геологічної ефективності заходів у галузі інженерного захисту територій. Здійснює керівництво аспірантами. Під його керівництвом 3 аспіранти захистили дисертації.

Член-кореспондент Міжнародної академії наук Євразії, член Національної ради Академії інженерних наук України з проблем інженерної геології і геоєкології, член спеціалізованих вчених рад по присвоєнню наукових ступенів кандидата і доктора наук.

Автор більше 80 наукових робіт, в тому числі 6 колективних монографій, а також 7 навчально-методичних розробок з дисциплін, що викладаються.

За працю «Закономірності деформації верхньої частини тектоносфери Землі, що встановлені теоретичними та експериментальними методами» присуджена Державна премія України в галузі науки і техніки (1996) (в співавторстві з К. Ф. Тяпкіним, В. М. Гонтаренко, А. Б. Гнатовим, І. П. Зелінським, О. А. Ханонкіним).

*Державна премія України
в галузі науки і техніки (1993)*

**ШВЕБС
Генріх Іванович
(1929–2003)**

доктор географічних наук, професор

Народився 1 червня 1929 р. у с. Ранькове Ленінградської обл. Навчався у Валдаї Новгородської обл., а потім в Таллінні в морехідному училищі. Закінчив середню школу екстерном в Таллінні (1949). Закінчив Одеський гідрометеорологічний інститут (1954) за спеціальністю «гідрологія суші», одержав диплом з відзнакою і кваліфікацією інженера-гідролога. Був рекомендований до аспірантури при Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова. Захистив кандидатську дисертацію в Київському інституті інженерів водного господарства на тему «Дослідження динаміки поверхневого змиву ґрунтів» (1959). Отримав науковий ступінь кандидата технічних наук. Захистив докторську дисертацію у Московському державному університеті

ім. М. В. Ломоносова на здобуття вченого ступеня доктора географічних наук за темою «Формування та оцінка водної ерозії і стоку наносів (на прикладі України і Молдавії)» (1972). Був затверджений у вченому званні професора (1974).

Працював в Одеському гідрометінституті, займав посади асистента, завідувача кафедри, декана факультету (1956–1973). Завідував кафедрою фізичної географії та природокористування геолого-географічного факультету ОДУ (1973). Займав посаду проректора ОДУ з наукової роботи (1975–1979).

Г. І. Швебс — вчений зі світовим ім'ям. Його творча діяльність стосується галузі оптимізації життєдіяльності, охорони природи, соціально-екологічного обладнання суспільства, пошуку нестандартних шляхів вирішення проблем людства. Створив дві наукові школи: з географічних основ раціонального використання ґрунтових ресурсів та водної ерозії (захищено 4 докторські дисертації та 15 кандидатських); наукової езотерики — розділу етіології. Активний учасник Географічного товариства (1954) та Товариства ґрунтознавців (1973). Очолював Одеський відділ Географічного товариства (1974–2003), член вчених рад Географічного товариства України, а раніше СРСР; входив до редакційних колегій ряду наукових видавництв, «Української географічної енциклопедії»; член рад з захисту дисертацій та експертної ради ВАК України (1991).

Проходив стажування в Болгарії (1971). Брав участь у наукових конференціях в Угорщині (1984), Болгарії (1989), Голландії (1993). Обирався академіком чотирьох академій: Академії інженерних наук (1991), Європейської академії наук (1995), Міжнародної академії енергоінформаційних наук (1998), Міжнародної академії фундаментальних основ буття (2002).

Автор біля 300 наукових праць, які включають 11 монографій, 5 підручників та учбових посібників.

За вагомий вклад в національну та світову науку присуджено Державну премію України (1993). Номінант на Нобелівську премію 2001 р. (2002). Інформація про наукову діяльність Г. І. Швебса внесена в кадастр вчених світу Американського біографічного інституту (1998) та Міжнародного біографічного центру (Кембридж). Ці міжнародні організації неодноразово присвоювали Генріху Івановичу титул Man of the Year (Людина року).

Був нагороджений ювілейною медаллю Пошани (The 2000 Millennium Medal of Honor, USA) і був номінантом інших численних почесних звань та нагород.

Список літератури

1. Бузало В. Й. Державні нагороди України / В. Й. Бузало, О. С. Кучерук // Енциклопедія Сучасної України. — К., 2007. — Т. 7 : Г–Ді. — С. 460–461.
2. Відзнаки Президента України : ордени, медалі, нагородна зброя / авт.-упоряд. : М. П. Білоболицький, В. Й. Бузало, В. М. Куценко [та ін.]. — К. : Мистецтво, 1999. — 167 с.
3. Видные ученые Одессы. Доктора наук и профессора : биограф. энцикл. / С. А. Андронати, Б. В. Буркинський, Д. М. Демченко [и др.]. — Одесса, 2005. — 351 с.
4. Випускники Одеського (Новоросійського) університету : енциклопед. слов. / відп. ред. та авт. вступ. ст. В. А. Сминтина ; упоряд. та бібліогр. ред. : М. О. Подрезова, В. П. Пружина, В. В. Самодурова ; ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. — Одеса : Астропринт, 2005. — Вип. 1. — 246 с.
5. Государственные награды Союза ССР / сост. В. В. Матвеев. — К. : Вища школа, 1987. — 271 с.
6. Державні нагороди України. Кавалери та лауреати : довідк.-енциклопед. вид. / уклад. : Болгов В. В., Болгов І. В. — К. : Ін-т біогр. дослідж., 2008. — 784 с.
7. Іщенко Я. О. Державні нагороди СРСР / Я. О. Іщенко // Енциклопедія Сучасної України. — К., 2007. — Т. 7 : Г–Ді. — С. 459–460.
8. Лауреати Державних премій України в галузі науки і техніки, 1992– 2008 роки / авт. вступ. ст. Б. Є. Патон ; авт.-упоряд. : В. С. Стогній, О. І. Жданенко ; ред. М. С. Дяченко. — К. : Абрис принт, 2009. — 306 с.
9. Нагороди України : історія, факти, документи : у 3 т. — К., 1996. — Т. 1 : Передмова. Першопочатки нагородної справи в Україні. Перші нагороди України. За межами Батьківщини. — 1996. — 247 с. ; Т. 2 : Орден Трудового Червоного Прапора Української ССР, 1921–1933 рр. Виникнення і становлення нагородної системи радянської доби. Нездійснені проекти. — 1996. — 323 с. ; Т. 3 : Нагороди незалежної України. Нагороди Президента України. Статистичні відомості. Реєстри нагороджених. Бібліографія з фалеристики. — 1996. — 376 с.
10. Пилипчук Р. В. Державні премії СРСР / Р. В. Пилипчук // Енциклопедія Сучасної України. — К., 2007. — Т. 7 : Г–Ді. — С. 462–463.
11. Про державні нагороди України : закон України від 16 березня 2000 р. №1549-III із змінами і доповненнями, внесеними законами України на 21 травня 2009 р. // Ліга Закон. — 1 файл. — t001549.LHT/ — Назва з екрану.
12. Про почесні звання Української РСР : указ Президії ВР УРСР від 10 жовтня 1969 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1969. — № 42.
13. Професори Одеського (Новоросійського) університету : біогр. слов. : в 4 т. / Ю. О. Амброз, Д. С. Іщенко, І. С. Гребцова [та ін.] ; відп. ред. В. А. Сминтина ; заст. відп. ред. М. О. Подрезова ; упоряд. та бібліогр. ред. : В. П. Пружина, В. В. Самодурова ; ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. — Вид. 2-е, доп. — Одеса : Астропринт, 2005.
14. 500 впливових особистостей : інф.-біогр. довід. — Х. : Вост.-Укр. біогр. ін-т, 2001. — Т. 2 : Україна : 10 років незалежності, 1991–2001. — 317 с. — (Нац. імиджев. прогр. «Лидеры XIX столетия»).
15. 500 впливових особистостей. — Х. : Вост.-Укр. біогр. ін-т, 2004. — Вип. 11 : Лауреати України. — 471 с. — (Нац. імиджев. прогр. «Лидеры XIX столетия»).
16. Стогній В. С. Державні премії України / В. С. Стогній // Енциклопедія Сучасної України. — К., 2007. — Т. 7 : Г–Ді. — С. 463.
17. Юридический институт Одесского государственного университета : ист. очерк / Н. А. Абрамов, Ю. П. Аленин, Л. В. Багрий-Шахматов [и др.] ; гл. ред. А. С. Васильев. — Одесса : АО БАХВА, 1996. — 160 с.

Іменний покажчик

1. Андронаті Сергій Андрійович — с. 17–19; 96
2. Аппатов Семен Йосипович — с. 20–21
3. Багрій-Шахматов Леонід Васильович — с. 22–23
4. Бачинський Анатолій Діомидович — с. 24–25
5. Білоус Віталій Михайлович — с. 97–98
6. Богатський Олексій Всеволодович — с. 99–100
7. Верников Марат Миколайович — с. 26–27
8. Вікулін Іван Михайлович — с. 28–29; 101
9. Голубенко Лідія Миколаївна — с. 30–31
10. Додін Євген Васильович — с. 32–33
11. Еннан Алім Абдул-Амідович — с. 34–35
12. Жаборюк Анатолій Андрійович — с. 36–37
13. Жиліна Зінаїда Іванівна — с. 38–39
14. Зелінський Ігор Петрович — с. 40–41; 102
15. Іваниця Володимир Олексійович — с. 42–44
16. Калуст'ян Леон Хачикович — с. 45–46
17. Камалов Герберт Леонович — с. 47–48; 103
18. Канзафарова Ілона Станіславівна — с. 49–50
19. Карпенко Юрій Олександрович — с. 51–52
20. Кирилов Єлпідіфор Анемподистович — с. 104–105
21. Коваль Ігор Миколайович — с. 53–54
22. Курмашев Шаміль Джамашевич — с. 106–107
23. Кушнір В'ячеслав Григорович — с. 55–56
24. Лук'яненко Микола Григорович — с. 108–109
25. Нікіфорчук Лідія Павлівна — с. 57–58
26. Орзіх Марко Пилипович — с. 59–60
27. Палатников Григорій Аркадійович — с. 61–62
28. Першина Заїра Валентинівна — с. 63–64
29. Подрезова Марина Олексіївна — с. 65–66
30. Покась Сергій Михайлович — с. 67–68
31. Попов Геннадій Якович — с. 110–111
32. Преснов Віктор Олексійович — с. 112–113

33. Ракитська Тетяна Леонідівна	— с. 69–70
34. Севастьянов Всеволод Денисович	— с. 114–115
35. Сейфулліна Інна Йосипівна	— с. 71–72
36. Скрильов Лев Дмитрович	— с. 73–74
37. Сминтина Валентин Андрійович	— с. 75–77; 116
38. Станко Володимир Никифорович	— с. 117–118
39. Стрельцов Євген Львович	— с. 78–79
40. Стрельцова Євдокія Джонівна	— с. 81–82
41. Сурілов Олексій Васильович	— с. 83–84
42. Топчієв Олександр Григорович	— с. 85–86
43. Тоцький Владлен Миколайович	— с. 87–88
44. Фашенко Василь Васильович	— с. 119–120
45. Ханонкін Олександр Аркадійович	— с. 121–122
46. Черкез Євген Анатолійович	— с. 123–124
47. Швебс Генріх Іванович	— с. 125–126
48. Шитюк Микола Миколайович	— с. 89–90
49. Шкварець Валентин Павлович	— с. 91–92

Список скорочень

1. АН — академія наук
1. АТФ — аденозинтрифосфат
2. ВАК — Вища атестаційна комісія
3. ВДНГ — Виставка досягнень народного господарства
4. ВЛКСМ — Всесоюзний Ленінський Комуністичний союз молоді
5. ВМС — Військово-морські сили
6. ВО — Всесоюзне об'єднання
7. ВР — Верховна Рада
8. ВХТ — Всесоюзне хімічне товариство
9. ВШ — Вища школа
10. ВЮЗИ — Всесоюзний юридичний заочний інститут
11. ГНДЛ — Галузева науково-дослідна лабораторія
12. ІНУ — Імператорський Новоросійський університет
13. КазРСР — Казахська радянська соціалістична республіка
14. КПРС — Комуністична партія Радянського Союзу
15. МВС — Міністерство внутрішніх справ
16. МОН — Міністерство освіти і науки
17. НАН — Національна академія наук
18. НБ — Наукова бібліотека
19. НВЧ — Надвисокочастотний
20. НДІ — Науково-дослідний інститут
21. НДР — Німецька демократична республіка
22. ОДУ — Одеський Державний університет
23. ОНУ — Одеський національний університет
24. ООН — Організація Об'єднаних Націй
25. ОПІ — Одеський політехнічний інститут
26. РАН — Російська академія наук
27. РГФ — Романо-германська філологія
28. РЖ — Реферативний журнал
29. СРСР — Союз Радянських Соціалістичних Республік
30. РНК — Рада народних комісарів
31. СНД — Союз Незалежних Держав
32. СШ — Середня школа
33. США — Сполучені Штати Америки
34. УГТ — Українське географічне товариство
35. УРСР — Українська Радянська Соціалістична Республіка
36. ФХІ — Фізико-хімічний інститут

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державні нагороди України

Із змінами і доповненнями, внесеними

Законами України

від 17 травня 2001 року № 2420-III,

від 15 листопада 2001 року № 2775-III,

від 20 лютого 2003 року № 580-IV,

від 3 квітня 2003 року № 662-IV,

від 11 травня 2004 року № 1705-IV,

від 15 червня 2004 року № 1765-IV,

від 8 вересня 2005 року № 2876-IV,

від 15 грудня 2005 року № 3200-IV,

від 9 лютого 2006 року № 3428-IV,

від 23 лютого 2006 року № 3475-IV,

від 21 вересня 2006 року № 169-V,

від 10 квітня 2008 року № 258-VI,

від 2 вересня 2008 року № 345-VI,

від 19 березня 2009 року № 1180-VI,

від 21 травня 2009 року № 1381-VI

(З 1 січня 2011 року до цього Закону будуть внесені зміни згідно із Законом України від 20 січня 2010 року № 1815-VI)

(З 1 січня 2011 року до цього Закону будуть внесені зміни згідно із Законом України від 20 січня 2010 року № 1816-VI)

(З 1 січня 2011 року до цього Закону будуть внесені зміни згідно із Законом України від 20 січня 2010 року № 1817-VI)

Цей Закон відповідно до Конституції України встановлює державні нагороди України для відзначення громадян за особисті заслуги перед Україною.

Розділ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Державні нагороди України

Державні нагороди України (далі — державні нагороди) є вищою формою відзначення громадян за видатні заслуги у розвитку економіки, науки, культури, соціальної сфери, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності, за інші заслуги перед Україною.

Державні нагороди встановлюються виключно законами України.

Стаття 2. Законодавство про державні нагороди

Законодавство про державні нагороди складається з Конституції України, цього Закону та указів Президента України, що видаються відповідно до нього.

Стаття 3. Види державних нагород

Державними нагородами є:

звання Герой України;

орден;

медаль;

відзнака «Іменна вогнепальна зброя»;

почесне звання України;

Державна премія України;

президентська відзнака.

Стаття 4. Статут і положення про державні нагороди

Президент України затверджує:

статут — для звання Герой України та кожного ордену;

положення — для інших державних нагород.

Статути і положення про державні нагороди визначають підстави для нагородження, містять опис державної нагороди, а також встановлюють порядок нагородження, вручення, носіння державних нагород та інші правила.

Стаття 5. Нагородження державними нагородами

Державними нагородами можуть бути нагороджені громадяни України, іноземці та особи без громадянства.

Нагородження державними нагородами провадиться указом Президента України. Нагородженому вручається державна нагорода та документ, що посвідчує нагородження нею.

Нагородження державними нагородами може бути проведено по-смертно.

Громадяни України можуть бути удостоєні нагород іноземних держав.

Розділ II. ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ

Стаття 6. Звання Герой України

Вищим ступенем відзнаки в Україні є звання Герой України.

Звання Герой України присвоюється громадянам України за здійснення визначного героїського вчинку або визначного трудового досягнення.

Герою України вручається орден «Золота Зірка» за здійснення визначного героїського вчинку або орден Держави — за визначні трудові досягнення.

Стаття 7. Ордени України

В Україні встановлюються такі ордени:

орден Свободи — для відзначення видатних та особливих заслуг громадян в утвердженні суверенітету та незалежності України, консолідації українського суспільства, розвитку демократії, соціально-економічних та політичних реформ, відстоювання конституційних прав і свобод людини і громадянина;

(статтю 7 доповнено новим абзацом другим згідно із
Законом України від 10.04.2008 р. № 258-VI,
у зв'язку з цим абзаци другий — сьомий вважати
відповідно абзацами третім — восьмим)

орден князя Ярослава Мудрого I, II, III, IV, V ступеня — для нагородження громадян за видатні заслуги перед Україною в галузі державного будівництва, зміцнення міжнародного авторитету України, розвитку економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, охорони здоров'я, за визначні благодійницьку, гуманістичну та громадську діяльність;

орден «За заслуги» I, II, III ступеня — для відзначення видатних заслуг громадян в економічній, науковій, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах суспільної діяльності;

орден Богдана Хмельницького I, II, III ступеня — для нагородження громадян України за особливі заслуги у захисті державного суверені-

тету, територіальної цілісності, у зміцненні обороноздатності та безпеки України;

орден «За мужність» I, II, III ступеня — для відзначення військовослужбовців, працівників правоохоронних органів та інших осіб за особисті мужність і героїзм, виявлені при рятуванні людей, матеріальних цінностей під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у боротьбі зі злочинністю, а також в інших випадках при виконанні військового, службового, громадянського обов'язку в умовах, пов'язаних з ризиком для життя;

орден княгині Ольги I, II, III ступеня — для відзначення жінок за визначні заслуги в державній, виробничій, громадській, науковій, освітянській, культурній, благодійницькій та інших сферах суспільної діяльності, вихованні дітей у сім'ї;

орден Данила Галицького — для нагородження військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, осіб рядового і начальницького складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також державних службовців за значний особистий внесок у розбудову України, сумлінне та бездоганне служіння Українському народу;

(статтю 7 доповнено абзацом згідно із
Законом України від 20.02.2003 р. № 580-IV,
абзац восьмий статті 7 із змінами, внесеними згідно із
Законами України від 09.02.2006 р. № 3428-IV,
від 19.03.2009 р. № 1180-VI)

орден «За доблесну шахтарську працю» I, II, III ступеня.

(статтю 7 доповнено абзацом згідно із
Законом України від 02.09.2008 р. № 345-VI)

Стаття 8. Медалі України

В Україні встановлюються такі медалі:

«За військову службу Україні» — для нагородження військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також Державної спеціальної служби транспорту, інших осіб за мужність і відвагу, самовіддані дії, виявлені у захисті державних інтересів України;

(абзац другий статті 8 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 09.02.2006 р. № 3428-IV)

«За бездоганну службу» I, II, III ступеня — для нагородження осіб офіцерського складу і прапорщиків Збройних Сил України, рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військ Цивільної оборони, які досягли високих показників у бойовій і професійній підготовці, є взірцем вірності присязі та виконання військового (службового) обов'язку, успішно керують підлеглими, зразково виконують інші військові обов'язки;

(абзац третій статті 8 із змінами, внесеними
згідно із Законами України від 03.04.2003 р. № 662-IV,
від 15.12.2005 р. № 3200-IV,
від 09.02.2006 р. № 3428-IV,
від 23.02.2006 р. № 3475-IV)

«Захиснику Вітчизни» — для нагородження ветеранів війни, осіб, на яких поширюється Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», осіб, які брали участь у визволенні України від фашистських загарбників, та інших громадян України за виявлені у захисті державних інтересів особисті мужність і відвагу, зміцнення обороноздатності та безпеки України;

«За врятоване життя» — для нагородження громадян за врятування життя людини, активну благодійну, гуманістичну та іншу діяльність у справі охорони здоров'я громадян, запобігання нещасним випадкам з людьми.

(статтю 8 доповнено абзацом п'ятим згідно із
Законом України від 10.04.2008 р. № 258-VI)

Стаття 9. Відзнака «Іменна вогнепальна зброя»

Відзнака «Іменна вогнепальна зброя» встановлюється для нагородження офіцерського складу Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Служби безпеки України, Служби зо-

внішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів Міністерства внутрішніх справ України, а також Державної спеціальної служби транспорту та державних службовців, які мають офіцерське звання, за визначні заслуги у забезпеченні обороноздатності України, недоторканості її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть.

(стаття 9 із змінами, внесеними згідно із
Законами України від 03.04.2003 р. № 662-IV,
від 15.12.2005 р. № 3200-IV,
від 09.02.2006 р. № 3428-IV,
від 23.02.2006 р. № 3475-IV)

Стаття 10. Почесні звання України

Встановлюються такі почесні звання України:

- «Народний артист України»;
- «Народний архітектор України»;
- «Народний вчитель України»;

(частину першу статті 10 доповнено новим абзацом четвертим згідно із Законом України від 21.09.2006 р. № 169-V, у зв'язку з цим абзаци четвертий — тридцять восьмий вважати відповідно абзацами п'ятим — тридцять дев'ятим)

- «Народний художник України»;
- «Заслужений артист України»;
- «Заслужений архітектор України»;
- «Заслужений будівельник України»;
- «Заслужений винахідник України»;
- «Заслужений вчитель України»;
- «Заслужений діяч мистецтв України»;
- «Заслужений діяч науки і техніки України»;
- «Заслужений донор України»;
- «Заслужений економіст України»;
- «Заслужений енергетик України»;

«Заслужений журналіст України»;
«Заслужений лікар України»;
«Заслужений лісівник України»;
«Заслужений майстер народної творчості України»;
«Заслужений машинобудівник України»;
«Заслужений металург України»;
«Заслужений метролог України»;

(статтю 10 доповнено новим абзацом двадцять другим згідно із Законом України від 15.06.2004 р. № 1765-IV, у зв'язку з цим абзаци двадцять перший — тридцять шостий вважати відповідно абзацами двадцять третім — тридцять сьомим)

«Заслужений працівник ветеринарної медицини України»;

(статтю 10 доповнено новим абзацом двадцять третім згідно із Законом України від 15.11.2001 р. № 2775-III, у зв'язку з цим абзаци двадцять третій — тридцять восьмий вважати відповідно абзацами двадцять четвертим — тридцять дев'ятим)

«Заслужений працівник культури України»;
«Заслужений працівник освіти України»;
«Заслужений працівник охорони здоров'я України»;
«Заслужений працівник промисловості України»;
«Заслужений працівник транспорту України»;
«Заслужений працівник сільського господарства України»;
«Заслужений працівник соціальної сфери України»;
«Заслужений працівник сфери послуг України»;
«Заслужений працівник фармації України»;

(частину першу статті 10 доповнено новим абзацом тридцять другим згідно із Законом України від 08.09.2005 р. № 2876-IV, у зв'язку з цим абзаци тридцять другий — тридцять восьмий вважати відповідно абзацами тридцять третім — тридцять дев'ятим)

«Заслужений працівник фізичної культури і спорту України»;
«Заслужений природоохоронець України»;
«Заслужений раціоналізатор України»;
«Заслужений художник України»;
«Заслужений шахтар України»;

«Заслужений юрист України»;
«Мати-героїня».

(частину першу статті 10 доповнено абзацом тридцять дев'ятим згідно із Законом України від 11.05.2004 р. № 1705-IV)

Почесні звання України присвоюються особам, які працюють у відповідній галузі економічної та соціально-культурної сфери, як правило, не менше десяти років, мають високі трудові досягнення і професійну майстерність, якщо інше не встановлено положенням про почесне звання України.

Почесне звання «Народний артист України», «Народний архітектор України», «Народний вчитель України», «Народний художник України» може присвоюватися, як правило, не раніше ніж через десять років після присвоєння відповідного почесного звання «Заслужений артист України», «Заслужений архітектор України», «Заслужений вчитель України», «Заслужений художник України».

(частина третя статті 10 у редакції
Закону України від 21.09.2006 р. № 169-V)

Стаття 11. Державні премії України

Встановлюються такі Державні премії України:

1) Національна премія України імені Тараса Шевченка — за найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є вершинним духовним надбанням Українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства;

2) Державна премія України в галузі науки і техніки:

за видатні наукові дослідження, які сприяють дальшому розвитку гуманітарних, природничих і технічних наук, позитивно впливають на суспільний прогрес і утверджують високий авторитет вітчизняної науки у світі;

за розроблення та впровадження нової техніки, матеріалів і технологій, нових способів і методів лікування та профілактики захворювань, що відповідають рівню світових досягнень;

за роботи, які становлять значний внесок у вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки;

за створення підручників для середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладів, що відповідають сучасним вимогам і сприяють ефективному опануванню знань, істотно впливають на поліпшення підготовки майбутніх спеціалістів;

3) Державна премія України в галузі архітектури — за створення видатних житлово-цивільних та промислових архітектурних комплексів, будівель і споруд, роботи в галузі містобудування, ландшафтної архітектури, упорядкування міст і селищ, реставрації пам'яток архітектури і містобудування, наукові праці з теорії та історії архітектури, що мають важливе значення для дальшого розвитку вітчизняної архітектури і містобудування та здобули широке громадське визнання;

4) Державна премія України імені Олександра Довженка — за видатний внесок у розвиток українського кіномистецтва;

(статтю 11 доповнено пунктом 4 згідно із
Законом України від 17.05.2001 р. № 2420-III)

5) Державна премія України в галузі освіти — за видатні досягнення в галузі освіти за номінаціями:

дошкільна і позашкільна освіта;
загальна середня освіта;
професійно-технічна освіта;
вища освіта;
наукові досягнення в галузі освіти.

(статтю 11 доповнено пунктом 5 згідно із
Законом України від 21.09.2006 р. № 169-V)

Стаття 12. Президентські відзнаки

Президент України відповідно до Конституції України встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними.

Стаття 12¹. Виготовлення державних нагород та документів, що посвідчують нагородження ними

Виготовлення орденів, медалей, нагрудних знаків до почесних звань України, нагрудних знаків лауреатів державних премій України

і президентських відзнак, а також документів, що посвідчують нагородження ними, здійснюється виключно Банкнотно-монетним двором Національного банку України.

(Закон доповнено статтею 12¹ згідно із
Законом України від 21.05.2009 р. № 1381-VI)

Стаття 13. Попередній розгляд питань щодо нагородження

Для попереднього розгляду питань, пов'язаних з нагородженням державними нагородами, при Президентові України утворюється Комісія державних нагород та геральдики, яка є дорадчим органом і працює на громадських засадах.

Персональний склад зазначеної Комісії та порядок її роботи визначаються Президентом України.

Розділ III. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ НАГОРОДЖЕНИХ

Стаття 14. Порядок зберігання державних нагород

Особи, удостоєні державних нагород, повинні дбайливо ставитися до їх схоронності. У разі втрати нагород нагороджені зберігають свої права на них відповідно до закону.

Нагородженому можуть бути видані дублікати нагороди або документів про нагородження, якщо Комісією державних нагород та геральдики буде визнано, що втрата державної нагороди сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, що не залежать від нагородженого.

Стаття 15. Права нагороджених на пільги

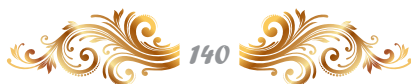
Особи, нагороджені державними нагородами, користуються пільгами, передбаченими законами України.

Стаття 16. Позбавлення державних нагород

Позбавлення державних нагород може бути проведено Президентом України лише у разі засудження нагородженого за тяжкий злочин за поданням суду у випадках, передбачених законом.

Стаття 17. Поновлення у правах на державні нагороди

Поновлення у правах на державні нагороди осіб, які були позбавлені цих нагород, здійснює Президент України у випадках, передбачених законом.

Після набрання чинності Указом Президента України про поновлення у правах на державні нагороди нагородженому повертаються його нагороди і документи про нагородження.

Стаття 18. Зберігання державних нагород після смерті нагородженого

Після смерті нагородженого, за наявності спадкоємців, нагорода залишається у сім'ї померлого.

За згодою спадкоємців державні нагороди можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Державні нагороди передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

Передані музеям на постійне зберігання державні нагороди спадкоємцям померлого або нагородженого посмертно не повертаються.

У разі відсутності у померлого нагородженого спадкоємців державні нагороди і документи про нагородження мають бути передані на зберігання державі.

Стаття 19. Порядок вивезення державних нагород за межі України

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, нагороджені державними нагородами, або їх спадкоємці у разі виїзду за межі України мають право вивозити державні нагороди, а також документи про нагородження ними.

Вивіз державних нагород, право на які не підтверджено відповідними документами, забороняється.

Порядок вивезення за межі України державних нагород з дорогоцінних металів визначається Кабінетом Міністрів України.

Вилучені правоохоронними і митними органами державні нагороди України в осіб, які незаконно ними володіють, передаються відповідним органам державної влади.

Розділ IV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ

Стаття 20. Відповідальність за порушення законодавства про державні нагороди

Особи, винні у порушенні законодавства про державні нагороди, несуть відповідальність відповідно до законів України.

Розділ V. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. До приведення законодавства України у відповідність з цим Законом законодавчі та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.
3. Установити, що дія цього Закону поширюється на правовідносини, пов'язані з нагородженням:
 - громадян України, удостоєних державних нагород СРСР або республік, що входили до його складу;
 - громадян України, іноземців та осіб без громадянства, нагороджених державними нагородами Української РСР (Почесною Грамотою, Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР, удостоєних почесних звань Української РСР), а також нагороджених Державними преміями Української РСР;
 - осіб, нагороджених відзнаками Президента України до набрання чинності цим Законом.
4. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк:
 - подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;
 - привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом.
5. Рекомендувати Президенту України привести свої укази у відповідність із цим Законом.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ

16 березня 2000 року

№ 1549-III

Зміст

Від упорядників	3
Частина I	
Державні нагороди України за роки незалежності (1991–2010).....	5
Частина II	
Лауреати державних премій (1933–2009)	93
Список літератури	127
Іменний покажчик	128
Список скорочень.....	130
Закон України «Про державні нагороди України»	131

Інформаційне видання

**Співробітники Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова —
ЛАУРЕАТИ ДЕРЖАВНИХ
НАГОРОД УКРАЇНИ**

Автори-упорядники:

**БАХЧИВАНЖИ Анна Павлівна
ПРУЖИНА Валентина Павлівна**

Відповідальний редактор
ПОДРЕЗОВА Марина Олексіївна

Завідувачка редакції *Т. М. Забанова*
Редактор *Н. Я. Рихтік*
Технічний редактор *М. М. Бушин*
Дизайнер обкладинки *В. І. Костецький*

Підписано до друку 30.11.2010.
Формат 70х100/16. Папір офсетний. Гарнітура «Fenway».
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 11,70. Тираж 150 прим.
Вид. № 184. Зам. № 927.

Видавництво і друкарня «Астропринт»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21
Тел.: (0482) 37-07-95, 37-24-26, 33-07-17, 37-14-25
www.astroprint.odessa.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.